

T.C.
ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN TARİHİ KÜLTÜREL
MİRAS EĞİTİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ (DENİZLİ ŞEHİRİ
ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Seher MUSTAK

Niğde
Haziran, 2017

T.C.
ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN TARİHİ KÜLTÜREL
MİRAS EĞİTİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ (DENİZLİ ŞEHİRİ
ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seher MUSTAK

Danışman: Doç. Dr. Elvan YALÇINKAYA

Niğde
Haziran, 2017

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Tarihi Kültürel Miras Eğitime İlişkin Görüşleri” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 02/06/2017

Seher MUSTAK

ONAY SAYFASI

Doç. Dr. Elvan YALÇINKAYA danışmanlığında Seher MUSTAK tarafından hazırlanan “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Tarihi Kültürel Miras Eğitime İlişkin Görüşleri (Denizli Şehri Örneği)” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

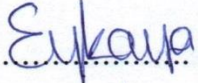
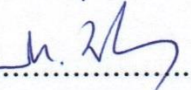
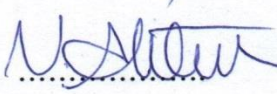
02 / 06 / 2017

JÜRİ :

Danışman : Doç. Dr. Elvan YALÇINKAYA

Üye : Prof. Dr. Mustafa TALAS

Üye : Yrd. Doç. Dr. Vedat AKTEPE

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Kubilay YAZICI
Enstitü Müdür V.

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN TARİHİ KÜLTÜREL MİRAS
EĞİTİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ (DENİZLİ ŞEHİRİ ÖRNEĞİ)**

Mustak, Seher

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Elvan YALÇINKAYA

Haziran 2017, 66 sayfa

Bu çalışmanın amacı, Denizli ilindeki sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitimi ile ilgili görüşlerinin neler olduğunu ortaya koymaktır. Denizli ilinin de içinde bulunduğu ülkemiz tarihi kültürel miras öğeleri bakımından oldukça zengin bir geçmişe sahiptir. Bu tarihi kültürel miras öğelerini gelecek nesillere aktarmak için en büyük görev sosyal bilgiler öğretmenlerine düşmektedir. Bundan dolayı çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitimine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgu bilim deseni kullanılmıştır. Çalışma, 2016-2017 eğitim öğretim döneminde Denizli ilinde bulunan 12 ortaokulda gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma için, 20 sosyal bilgiler öğretmenin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin cevaplandırmaları için 7 tane açık uçlu sorudan oluşan görüşme formu oluşturulmuştur. Ortaya çıkan verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda, öğretmenlerin tarihi kültürel miras öğelerine ve tarihi kültürel miras eğitimine karşı ilgisiz olmadıkları ve programda bu konunun yeterince yer verilmesine rağmen 5. 6. ve 7. sınıf düzeylerinde yoğun verilmediğini belirtmişlerdir. Tarihi kültürel miras eğitimi verilirken görsel materyal eksikliği en çok karşılaşılan sorun olmuş ve bu konunun öğrencide kalıcı olması için en çok tercih

edilen yöntem ve teknik ise gezi gözlem olmuştur. Tarihi kültürel miras eğitimi için sosyal bilgiler dışında Türkçe dersinde de verilmesinin uygun olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca çalışmaya katılan öğretmenler buldukları il olan Denizli'deki tarihi kültürel miras öğelerine karşı ilgisiz olmadıkları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Kültür, Tarihi Kültürel Miras, Tarihi Kültürel Miras Eğitimi

ABSTRACT

SOCIAL STUDIES TEACHERS' VIEWS ON HISTORICAL CULTURAL HERITAGE EDUCATION (THE CASE OF DENİZLİ)

Mustak, Seher

Turkish and Social Sciences Education Department

Thesis Advisor: Assistant Professor Elvan YALÇINKAYA

June 2017, 66 pages

The aim of this study is to reveal what social studies teachers in Denizli have about their views on historical heritage education. Our country, which includes Denizli province, has a rich history in terms of its historical cultural heritage. The greatest task of transferring these historical heritage items to future generations falls into teachers of social studies. Therefore, in the study, social studies teachers' opinions about historical cultural heritage education were included.

In the study, phenomenology model which is one of the qualitative research methods was used. The study was conducted in 12 secondary schools in the province of Denizli during the 2016-2017 education period. For this study, 20 social studies teachers' opinions were taken. An interview form consisting of 7 open-ended questions was created for the teachers' answers. Content analysis method was used in the analysis of the resulting data.

As a result of the research, they stated that teachers were not indifferent to historical cultural heritage items and historical cultural heritage education, and that they were not intensive at 5th, 6th and 7th grade levels, although this was adequately included in the program. The lack of visual material was the most frequently encountered problem in the historical cultural heritage education and the most preferred method and technique was the trip observation. They pointed out that it is appropriate to give historical cultural heritage education in Turkish course besides social studies course. In addition, the teachers who participated in the study were

found to be indifferent to the historical cultural heritage documents in the province of Denizli.

Key Words: Social Studies, Culture, Historical Cultural Heritage, Historical Cultural Heritage Education

ÖN SÖZ

Tarihi kültürel miras öğeleri, bir ülkenin varlığının ispatıdır. Bu nedenle tarihi kültürel miras öğelerinin korunması ve gelecek nesillere aktarılması noktasında tarihi kültürel miras eğitimi oldukça önemlidir. Eğitim sistemimizde, bu eğitimin verilmesi için en büyük görev sosyal bilgiler öğretmenlerine düşmektedir. Bu sorumluluklarından dolayı çalışmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitimi hakkındaki görüşleri ortaya çıkarılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde, problem durumuna, amacına, önemine, problem cümlesine, varsayımlarına, hipotezlerine, sınırlılıklarına ve tanımlara yer verilmiştir. İkinci bölümünde, kültür, tarihi kültürel miraslar, Denizli'deki tarihi kültürel miraslar, tarihi kültürel miras eğitimi, sosyal bilgiler derslerinde tarihi kültürel miras eğitimi ve konu ile ilgili araştırmalar hakkında bilgiler verilmiştir. Üçüncü bölümünde, çalışmanın yöntemine; dördüncü bölümde ise bulgular ve yorumlar kısmına yer verilmiştir. Son olarak beşinci bölümde, sonuç ve öneriler kısmından oluşmaktadır.

Mesafe nedeniyle aktif çalışma imkânımız olmamasına rağmen bilgilendirme anlamında desteğini ve yardımını esirgemeyen değerli danışman hocam Doç. Dr. Elvan YALÇINKAYA' ya en içten teşekkürlerimi sunarım. Akademik çalışma hazırlarken bana kazandırdıkları ve hayat tecrübeleriyle bana rehber olan değerli hocam Doç. Dr. Tülay ÖCAL' a en samimi teşekkürlerimi sunarım. Eğitim Fakültesi hocalarımızdan, Doç. Dr. Halil TOKCAN' a ve Yrd. Doç. Dr. Oğuz ÇETİN' e de teşekkürlerimi sunarım. Verileri toplama aşamasında zamanlarını ayırarak görüşmeye katılan kıymetli öğretmenlerime teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim.

Çalışma sırasında oluşan stresimle başa çıkma konusunda bana maddi ve manevi destek olan biricik anneme, babacığım ve kardeşlerime çok teşekkür ederim. Okullarda görüşme yaparken bana yoldaş olan lise arkadaşlarım Semra ADAY ve Emine ŞİPAL' a sevgilerimi sunuyorum. Ayrıca çalışmamın her adımında bilgileriyle bana yol gösteren, sırtımı hiç düşünmeden yaslayabileceğim, samimiyetiyle bana güven veren ve desteğini hiç esirgemeyen Yakup AZRAK' a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	i
ONAY SAYFASI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
EKLER LİSTESİ	xiii

BÖLÜM-I

GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	1
1.3. Araştırmanın Önemi	2
1.4. Problem Cümlesi	4
1.5. Varsayımlar	4
1.6. Sınırlılıklar	4
1.7. Tanımlar	4

BÖLÜM-II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Kültür	6
2.2. Tarihi Kültürel Miraslar	10
2.3. Denizli İlinin Tarihi Kültürel Miras Öğeleri	12
2.3.1. Akhan Kervansarayı	12
2.3.2. Germiyanlıoğulları Tarihi Vakıflar Hamamı.....	12
2.3.3. Kaklık Mağarası	13
2.3.4. Keloğlan Mağarası.....	13
2.3.5. Denizli Konağı.....	14

2.3.6. Buldan Tarihi Evleri	14
2.3.7. Hierapolis Antik Kenti ve Müzesi	15
2.3.8. Leodikya Antik Kenti	16
2.3.9. Denizli Lisesi	16
2.3.10. Behice Sultan Höyüğü	17
2.3.11. Atatürk Etnografya Müzesi ve Eserleri	17
2.3.12. Buldan Kumaş ve Dokuması	18
2.3.13. Zeybek Oyunu	19
2.3.14. Kaleiçi Tarihi Çarşısı	19
2.3.15. Keşkek Yemeği	20
2.4. Tarihi Kültürel Miras Eğitimi	21
2.5. Sosyal Bilgiler Derslerinde Tarihi Kültürel Miras Eğitimi	24
2.6. İlgili Araştırmalar	29

BÖLÜM-III

YÖNTEM	33
3.1. Araştırmanın Modeli	33
3.2. Evren ve Örneklem	34
3.3. Verilerin Toplanması	34
3.4. Verilerin Analizi	35
3.5. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması	36

BÖLÜM-IV

BULGULAR VE YORUMLAR	37
4.1. Öğretmenlerin Tarihi Kültürel Miras Öğelerinin Neleri Kapsadığı İle İlgili Görüşleri	37
4.2. Öğretmenlerin Tarihi Kültürel Miras Eğitiminin Sosyal Bilgiler Eğitimi İle İlişkisi Hakkındaki Görüşleri	38
4.3. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programında Tarihi Kültürel Miras Eğitimine Yeterince Yer Verilip Verilmediği Hakkındaki Görüşleri	40

4.4. Öğretmenlerin Tarihi Kültürel Miras Eğitimi Anlatılırken Hangi Yöntem Ve Tekniklerin Kullanılacağı Hakkındaki Görüşleri	42
4.5. Öğretmenlerin Tarihi Kültürel Miras Eğitimi Verirken Hangi Sorunlarla Karşılaştığı Konusundaki Görüşleri	43
4.6. Öğretmenlerin Tarihi Kültürel Miras Eğitiminin Hangi Derslerde Verilmesi Gerekli Konusundaki Görüşleri	45
4.7. Öğretmenlerin Denizli İlindeki Tarihi Kültürel Miras Öğelerinin Neler Olduğu Konusundaki Görüşleri	47

BÖLÜM-V

SONUÇ VE ÖNERİLER	49
5.1. Sonuçlar	49
5.2. Öneriler	53
KAYNAKÇA	56

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Çalışmaya Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Cinsiyet Özelliklerine Göre Dağılımı	34
Tablo 2. Öğretmenlerin Tarihi Kültürel Miras Öğelerinin Neleri Kapsadığı İle İlgili Görüşleri	37
Tablo 3. Öğretmenlerin Tarihi Kültürel Miras Eğitiminin Sosyal Bilgiler Eğitimi İle İlişkisi Hakkındaki Görüşleri	38
Tablo 4. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programında Tarihi Kültürel Miras Eğitime Yeterince Yer Verilip Verilmediği Hakkındaki Görüşleri.....	40
Tablo 5. Öğretmenlerin Tarihi Kültürel Miras Eğitimi Anlatılırken Hangi Yöntem ve Tekniklerin Kullanılacağı Hakkındaki Görüşleri.....	42
Tablo 6. Öğretmenlerin Tarihi Kültürel Miras Eğitimi Verirken Hangi Sorunlarla Karşılaştığı Konusundaki Görüşleri.....	43
Tablo 7. Öğretmenlerin Tarihi Kültürel Miras Eğitiminin Hangi Derslerde Verilmesi Gerektiği Konusundaki Görüşleri	45
Tablo 8. Öğretmenlerin Denizli İlindeki Tarihi Kültürel Miras Öğelerinin Neler Olduğu Konusundaki Görüşleri	47

KISALTMALAR LİSTESİ

Km: Kilometre

M: Metre

Vb.: Ve Benzeri

M.Ö: Milattan Önce

M.S: Milattan Sonra

Yy: Yüzyıl

Akt: Aktaran

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

UNFPA: Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu

ÇEKÜL: Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu

TRT: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

EKLER LİSTESİ

Ek 1. Araştırma İzni	64
Ek 2. Görüşme Formu	65

BÖLÜM-I

GİRİŞ

Bu bölümde “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Tarihi Kültürel Miras Eğitimine İlişkin Görüşleri” adlı araştırmanın problem durumuna, amacına, önemine, problem cümlesine, varsayımlarına, sınırlılıklarına ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Tarihi kültürel miras öğeleri ülkenin geçmişini aydınlatmada ve geleceğe ışık tutmada yarar sağlar. Bu miras öğelerinin önemini öğrencilere aktarmak çok önemlidir. Eğitimin başladığı yerlerden olan okulda tarihi kültürel miraslar ile ilgili eğitimin yeterince verilmesi gerekmektedir. Bu konuda en büyük sorumluluk gerek disiplinler arası bir ders olmasından, gerek toplumla iç içe olmasından, gerekse “Kültür ve Miras” adlı bir öğrenme alanına sahip olmasından dolayı sosyal bilgiler dersine düşmektedir. Bu nedenle özellikle sosyal bilgiler dersini veren sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitimi ile ilgili görüşleri alınmak istenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Tarihi kültürel miras eğitimini en iyi sunacak ve öğrencileri bilgilendirecek olan ders, sosyal bilgiler dersidir (Özbaş, 2012). Bu nedenle uygulamanın içinde bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras öğeleri konusundaki görüşleri, sosyal bilgiler dersi ile tarihi kültürel miras eğitiminin ilişkisinin ne olduğu, sosyal bilgiler dersinde tarihi kültürel miras eğitime yeterince yer verilip verilmediği, tarihi kültürel miras eğitimi verilirken hangi yöntem ve teknikleri kullanılabileceği ve tarihi kültürel miras eğitimi verilirken karşılaşılan sorunların neler olduğu ile ilgili görüşleri ortaya çıkarılmak istenmektedir. Böylece bu araştırmadan çıkan bulgular neticesinde tarihi kültürel miras eğitime yeni bir bakış açısı kazandırmak amaçlanmaktadır. Bu çalışma ile elde edilen bulgular

doğrultusunda çeşitli öneriler getirilerek sonuçları tartışılacaktır. Bu sonuçların sosyal bilgiler öğretmenlerine, öğretmen adaylarına, program geliştiricilere, sosyal bilgiler eğitim ile ilgili araştırma yapan kişi ya da kuruluşlara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Tarihi kültürel miras öğeleri neleri kapsamaktadır?
2. Tarihi kültürel miras eğitiminin sosyal bilgiler eğitimi ile ilişkisi hakkında neler düşünüyorsunuz?
3. Tarihi kültürel miras eğitimi konusuna sosyal bilgiler programında yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz? Neden?
4. Sosyal bilgiler dersinde tarihi kültürel miras eğitimi hangi yöntem ve teknikler kullanılarak anlatılabilir?
5. Sosyal bilgiler dersinde tarihi kültürel miras eğitim verilirken hangi sorunlarla karşılaşıyorsunuz?
6. Tarihi kültürel miras eğitimi hangi derslerde verilmelidir? Neden?
7. Sizce Denizli ilinin tarihi kültürel miras öğeleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Anadolu, üç kıtanın birleşme noktasında yer aldığı için, dünyadaki ender tarihi kültür miras birikiminin beşiği olmuştur. Bu nedenle, ülkemiz tarihi kültürel miras öğeleri bakımından oldukça zengin bir geçmişe sahiptir (Öcal ve Mustak, 2016). Anadolu topraklarında Hititlerden başlayıp Türkiye Cumhuriyeti Devleti' ne gelene kadar birçok medeniyet yaşamıştır. Yaşayan her uygarlık yaşadığı yerlerde kendine ait bir iz ve tarihi kültürel miras öğeleri bırakmıştır. Ülkemizi bugün tarihi kültürel miras öğeleri bakımından eşsiz konuma gelmesinin en büyük nedeni de budur (Doğaner, 2001). Bu tarihi kültürel miras öğelerini nesilden nesle aktarmak her bireyin en önemli görevlerinden biridir. Bu konuda bilinçlendirmenin küçük yaşlarda yapılması daha uygundur. Bunu sağlayacak olan öğretmenlerdir. Tarihi kültürel miras öğelerini doğru şekilde anlamak, korumak, yaşatmak ve çocuklarda koruma bilincini geliştirmek gerekir. Bu da ancak iyi bir eğitimle gerçekleşebilir. Tarihi kültürel miras

eğitimi, bir toplumun tarihi mimarlık, müzeler ve tarihi kentler, kültürel peyzajlar ve sokak görünümleri, Şehitlikler, gelenekler, fotoğraflar, gazeteler, dokümanlar, mahkeme kayıtları, aile belgeleri, hatıratlar, el ürünleri ve objeleri içeren bütün yönlerinin korunmasını, ilgi görmesini ve öğrenilmesini içerir. Tarihi kültürel miras eğitimi verilirken öncelikle çocuğun yakın çevresinden örneklerle bu konu somutlaŐtırılması ve bu konuda çocuğun bilgisinin arttırılması bu eğitimin en önemli özelliğidir. Bu  rnekleri inceleyen çocuklarda, farklı zamanlarda yaşayan toplumların değişik özelliklerini yorumlayabilme becerisi ortaya çıkar. Bunun sonucunda, çocuklar, geçen zamana rağmen ayakta kalan tarihi kültürel miras ögelerini görerek bu ögeleri koruma ve sürekliliğini sağlama yönünde bilin lenirler. Bunun yanında gittikleri farklı bölgelerdeki tarihi kültürel miras ögelerini de inceleyip kıyaslama yapılarak her toplumun geçmiş belleğini ve diğerlerinden ayırt edici özelliklerini ortaya çıkarırlar. Ayrıca bu tarihi kültürel miras eğitimi sayesinde ortaya çıkan bu bilinçle çocuklar sadece kendi miras ögelerini değil evrensel miras ögelerini de tanımıŐ olurlar (Avcı ve Memişoğlu, 2016). Tarihi kültürel miras eğitimi görüldüğü gibi toplumla, kültürle i  içedir. Bu özelliğinden dolayı tarihi kültürel miras ögeleri ile ilgili eğitimi programında barındırabilecek en ideal ders sosyal bilgiler dersi olacaktır ( zbaŐ, 2012). Bu nedenle uygulamada yer alan sosyal bilgiler  ğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitimine ilişkin görüşleri önem kazanmaktadır. Bu çalıŐmayla tarihi kültürel miras eğitiminin öğrenciler yani geleceğin emanet ileri üzerindeki önemi anlaŐılacak ve bu konuda alınan görüŐlerden çıkan bulgular dikkate alınarak öneriler sunulacak ve tartıŐma yapılacaktır.

Bu konu ile ilgili yapılan literatür taramasında birçok çalışma görülmüştür. Ancak Niğde  niversitesi eğitim fakültesi  ğretmen adayları üzerinde yapılan çalıŐmadan hareketle tarihi kültürel miraslar ile ilgili  ğretmen adaylarının farkındalık düzeylerinin yüksek olmadığı görülmektedir. Özellikle program olarak birçok tarihi kültürel miras konularını kapsayan dersleri alan sosyal bilgiler  ğretmen adaylarının da diğer  ğretmen adaylarına göre farkındalık düzeylerinin yüksek seviyede olmayıŐı tarihi kültürel miras eğitimi ile ilgili çalışmaların devam etmesi gerektiğini göstermektedir ( cal ve Mustak, 2016). Bu nedenle tarihi kültürel miras eğitimine ilginin ve verilen önemin artması için bu çalışmanın önemli olacağı düşünülmektedir.

1.4. Problem Cümlesi

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitimine ilişkin görüşleri nelerdir?

1.5. Varsayımlar

1. Uygulama sırasında araştırmacının öğretmenlere yansız davrandığı varsayılmıştır.
2. Öğretmenlerin veri toplama aracına verdikleri yanıtlarda ve uygulama boyunca içten davrandıkları varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

1. Araştırma yalnızca Denizli ili merkez ilçelerinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 12 temel eğitim kurumlarında görevli sosyal bilgiler öğretmenleriyle sınırlıdır.
2. Araştırmaya katılacak, okul ve öğretmenlerin kimlikleri gizli tutulacaktır.
3. Araştırmada özel okullar inceleme dışında tutulacaktır.
4. Araştırmanın konusu sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitimine ilişkin görüşleri ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Aşağıda tezin temel kavramlarının kendine özgü tanımlarına yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler: Bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek

bağlamında incelendiği toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB, 2005).

Sosyal Bilgiler Öğretmeni: İlköğretim ikinci kademedeki sosyal bilgiler derslerine giren öğretmen.

Kültür: Bir toplumu ya da toplumsal bir grubu tanımlayan belirgin maddi, manevi, zihinsel ve duygusal özelliklerin bileşiminden oluşan bir bütün ve sadece bilim ve edebiyatı değil, aynı zamanda yaşam biçimlerini, insanın temel haklarını, değer yargılarını, geleneklerini ve inançlarını da kapsayan bir olgudur (UNESCO, 1982).

Kültürel Miras: İnsanlığın geçmişi boyunca oluşturduğu, biriktirdiği, gelecek nesillere aktardığı maddi olan ya da olmayan kültür unsurlarıdır (Gürkan, 2015: 4).

Tarihi Kültürel Miras Eğitimi: Kültürün hem somut hem de soyut olan öğelerini ana öğrenme aracı olarak kullanarak tarih ve kültür hakkında öğretme ve öğrenme yaklaşımıdır (Çulha Özbaş, 2014)

BÖLÜM-II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kültür

Kültür, insanın ortaya koyduğu, içinde insanın var olduğu tüm gerçeklik demektir. Kültür, doğanın insanlaştırılma biçimi, bu insanlaştırmaya özgü süreç ve verimdir (Uygur, 2006: 17). Ayrıca kültür insanın ve insan topluluklarının hayat tarzını ve sosyal problemlere ürettikleri çözümleri ifade ettiği için kültürü meydana getiren insanlar ve toplumun kendisidir. Her toplumun kendine has bir kültürü vardır ve bu onu ötekilerden ayırır. Bunun yanında kültür, bir toplumda öğrenme yoluyla nesilden nesle aktarılarak, zaman içinde değişebilmektedir (Günay, 2005: 28). Barker (2008) kültürün sosyal anlamların paylaşımı ile ilgili olduğu ve dünyayı algılamanın çeşitli yollarını içerdiği üzerinde durmuştur. Korkmaz (2005: 12-14), kültürü, “Bir toplumu millet hâline getiren ve milletten millete değişen değerler bütünü”, “bir toplumun sosyal yapısına yön veren ve o topluma kişilik kazandıran değerler bütünü”, “bir insan topluluğunun yüzyıllarca devam eden ortak yaşayışından doğan maddî, manevî değerlerinin, birikimlerinin ve davranış biçimlerinin bütünüdür” ve “bir milleti öteki milletlerden ayıran yaşayış tarzı, o millete özgü, duygu ve düşünce birliğinin oluşturduğu ortak ruh” olmak üzere dört şekilde tanımlamaktadır. Kültür, yalnız bir ulusun din, ahlak, hukuk, us, estetik, dil, iktisat, felsefe ve fenle ilgili yaşayışlarının uyumlu bir toplamıdır (Gökalp, 1997: 25). Kültür, bir cemiyetin sahip olduğu maddî ve manevî kıymetlerden teşekkül eden öyle bir bütündür ki, cemiyet içinde mevcut her çeşit bilgiyi, alâkaları, itiyatları, kıymet ölçülerini, umumî görüş ve zihniyet ile her çeşit davranış şekillerini içine alır. Bütün bunlar o cemiyet mensuplarının ekserinde müşterek olan ve onu diğer cemiyetlerden ayırt eden hususî bir hayat tarzı temin eder (Turhan, 2002: 48). E. B. Taylor’a göre, “kültür, bilgiyi, imanı, sanatı, ahlâkı, örf ve âdetleri, ferdin mensup olduğu cemiyetin bir uzvu olması itibarıyla kazandığı itiyatlarını ve bütün diğer maharetlerini ihtiva eden gayet girift bir bütündür.” (Akt: Turhan, 2002: 37). Yani kültür belli bir zamanda belirli bir yerde

yaşayan, belirli bir grup insanın karakteristik hayat tarzıdır (Zimalzok ve Stanfield, 1983; Akt: Öcal T, 2016). Türk Dil Kurumu [TDK] (2005), kültürün, 1. Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddî ve manevî değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin. 2. Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü. 3. Muhakeme, zevk ve eleştirme yeteneklerinin öğrenim ve yaşantılar yoluyla geliştirilmiş olan biçimi. 4. Bireyin kazandığı bilgi. 5. Tarım.6. biy. Uygun biyolojik şartlarda bir mikrop türünü üretme şeklinde beş farklı açıdan tanımını yapmıştır. UNESCO tarafından düzenlenen Dünya Kültür Politikaları Konferansı Sonuç Bildirgesi'nde kültürün en geniş tanımına yer verilmiştir. Buna göre “kültür, bir toplumu ya da toplumsal bir grubu tanımlayan belirgin maddi, manevi, zihinsel ve duygusal özelliklerin bileşiminden oluşan bir bütün olmanın yanında bilim ve edebiyatı, yaşam biçimlerini, insanın temel haklarını, değer yargılarını, geleneklerini ve inançlarını da kapsayan bir olgu” olarak tanımlanmıştır (UNESCO, 1982). Görüldüğü gibi kültür kavramı sadece bilimsel değil aynı zamanda toplumsal ve tarihsel derinliğe sahiptir (Mejuyev, 1987: 8). Kültür her disiplinin kendi açısından yorum getirmeye çalıştığı ve bir tanım içine sığamayacak kadar geniş boyutlara sahip olan bir kavramdır (Çeçen, 1984: 10). Bu nedenle yapılan tanımlardan hiç biri gerektiği kadar kapsamlı ve doğru olamaz (Gray, 2004: 44).

Kültür için yapılan tanımlar değerlendirildiğinde, toplu yaşamın bir sonucu olduğu, toplumsal gelişimden beslendiği ve sonraki kuşaklara aktarılması gerekliliği öncelikli olarak karşımıza çıkan özelliklerdir (Darçın Şahin, 2010: 18). Çeşitli açılardan ortaya atılan tanımlardan hareketle kültürün genel özellikleri şunlardır:

- Kültür, canlı ve tabii bir varlık niteliğindedir.
- Kültür, toplumun ortak malıdır.
- Kültür, orijinal ve millidir.
- Kültür değişmelerinde, başka bir kültürün veya kültürlerin etkisinde kalınabilir. Ancak, bir kültürün özü asla değiştirilemez ve bütünü ile başka bir kültüre dönüştürülemez. Böyle bir durumda, artık o toplumdan eser kalmaz ve bambaşka nitelikte bir toplum yapısı ortaya çıkar.
- Kültür, tarihidir ve süreklilik vasfı taşır.

- Kültür, uyumlu ve dengeli bir bütünün ifadesidir.
- Kültür, kuşaktan kuşağa aktarılan bir sosyal mirastır (Korkmaz, 2005: 17-18).

Güvenç (2002: 101-107)'te kültürün özelliklerinin aşığıdaki gibi gruplanabileceğini belirtmektedir:

1. Kültür ğrenilir.
2. Kültür tarihidir ve süreklidir.
3. Kültür toplumsaldır.
4. Kültür, ideal veya idealleştirilmiş kurallar sistemidir.
5. Kültür, ihtiyaçları karşılayıcı ve doyum sağılayıcıdır.
6. Kültür değışir.
7. Kültür btnleştirci.
8. Kültür bir soyutlamadır.

Kültür, insan topluluklarını millete çeviren, milleti millet yapan ve bir arada tutan en önemli unsurdur. Bir millet hakkında en doğıru bilgi, o milletin kültüründen alınır. Çünkü kültür bir milletin aynasıdır. (Gft ve Kan, 2011). İnsanlar, yerleştikleri mekânlarda kültürler yaratmışlar ve sahip oldukları kültürleri de kendileriyle birlikte yaşıatarak ve üzerine birçok kültür daha ekleyerek zenginleştirip gittikleri her yere taşımışlardır (cal, 2014). Kültür dinamik bir yapıyla değışerek yenilenmektedir. Toplumsal srekliliğın sağılanmasında kültür önemli bir yere sahiptir (Çengelci, 2012: 186). Her toplum kendi ortak hayatı ile kendine özgü bir kültür yaratır. Her çocuk doğıduğı toplumda kendisinin nasıl hareket edeceğini gösteren davranış kalıplarını hazır bulur. Bunları yeniden oluşturmaz. Ancak büyüdükten sonra yeni buluşlarla eski kültürü değıştirebilir veya onun üzerine yeni şeyler ekleyebilir. Yaşlı ve tecrübeli kuşaklar yeni kuşakları eğıterek, onlara toplumun kültürünü benimsetirler. Böylece her toplumun kültürü, toplumsal kalıtım yoluyla kuşaktan kuşağa geçip üst üste eklenerek devam eder (Altay, 1971: 23). Yani insanoğılu kendi kültüründen miras kalanlara yenilerini ekleyerek bunu gelecek kuşaklara bırakır. Bu şekilde kültürün zenginleşmesi sağılanır (zlem, 2000). Bir kültürü var edebilme ve bu kültür ile kendi

gelişimini ve varlığını, doğanın önceden belirlemiş olduğu kurallar olmadan sürdürülebilir becerisi insanı diğer canlılardan ayıran en temel özelliklerinden biridir (Uygur, 2006).

Kültür, maddî ve manevî olmak üzere çeşitli öğelerden oluşur. Bir insan grubunun yaptığı, ortaya çıkardığı her şey kültür olarak kabul edilir. İnsan topluluğunun ortak olarak ortaya çıkardığı ve benimsediği maddî kültür; (çanak çömlek, uçak, han, hamam) ile ortak davranış kalıpları olan manevi kültür (gelenek, görenek, adalet, ahlak, hukuk, dil, din, eğitim vb.) bir toplumun hayatına şekil veren en önemli faktörlerdir (Altay, 1971: 23). Maddî kültür öğeleri, bir toplumun teknolojik gelişmişlik durumu, eserleri ve aletleri o toplumun maddî kültürü olarak gösterilmektedir. Maddî kültürü insanın yaptığı şeylerle, kişinin davranışlarının birleştirilmesinin özel bir türü olarak nitelendirmek mümkündür. Bu anlamıyla maddî kültür, toplumların düzenledikleri ekonomik etkinlikleri de kapsamaktadır (Darçın Şahin, 2010: 19). Maddî kültür öğeleri dışında kalan dil, din, inançlar, tutumlar, gelenekler, toplumsal kurallar vb. kültür öğeleri ise manevi kültür öğeleri olarak gösterilebilir. Aynı şekilde Bostancı (2002: 133)' te maddî (Somut) kültürü, teknoloji, üretim araçları, kullanılan araç gereçler vb. kısacası görünür alandaki her tür insan ürününün bu kapsama girdiğini ve maddî kültürü kavramada kolaylık olması açısından fotoğraf makinesiyle tespit edilen her şeyin maddî kültürün bir ögesi olduğunu belirtmiştir. Manevi (somut olmayan) kültür ise, dini inançları, ahlaki değerleri, insan ilişkilerini düzenleyen yazılı ve yazısız kaynakları, hukuk sistemini, insan davranışının gerisindeki duygu ve düşünceleri vb. kapsamaktadır (Arıkan ve Doğan, 2013: 31). İnsanlar kültür yolu ile aşılana bu değer, inanç ve sosyal ilişkileri öğrenerek toplumsal bir varlık haline gelir (Özkalp, 2005). Dil, değerler, normlar, inançlar ve semboller kültürün öğeleri arasındadır (Bozkurt, 2015). Ayrıca insanın kendisine bakış açısı, değerleri ve amaçları nasıl planladığına kadar her şey kültürün öğeleri içinde yer alır (Uygur, 2006: 17). Kültürü oluşturan bu öğeler hem toplum hem de toplumu oluşturan fertler açısından büyük önem arz eder (Güftâ ve Kan, 2011). Kültürü oluşturan bu öğeler tüm toplumlar için geçerli yani evrenseldir (Demir, 2004). Bu kültür öğeleri toplumdan topluma farklılık gösterir.

2.2. Tarihi Kültürel Miraslar

Tarihi kültürel miraslar, insanın yaşadığı zaman dilimleri içerisinde, geçmiş birikimlerden yararlanarak zenginleştirdiği ve gelecek nesillere aktararak sürekliliğini sağladığı veriler dizisidir (Çankaya, 2006). Tarihi kültürel miraslar, anlatılacak güçlü hikâyelere sahiptir. Tarihi kültürel mirasların plan ve tasarımları, yapı malzemeleri, ortam ve uyumu, eşyalar ve içerdikleri diğer nesnelere ile yakından ilgilidir (Harper, 1997). Uygarlıkların nasıl bir geçmişleri olduğunun, sosyal ve ekonomik hayatları nasıl olduğu hakkında bilgileri bize tarihi kültürel miras öğeleri verir. Tarihi kültürel miras öğeleri toplumun kökleşmesinde ve kültürleri benimseyerek toplumsallaşmasında etkilidir (Artun, 2005). Bu nedenle kültürel mirasların bir değeri olduğu inancından dolayı, korunarak gelecek nesle aktarılması önemli bir konudur. Kültürel miras öğelerinin diğer önemli yanı da toplum ve geçmiş arasında bağlantı kurarak, bu topluluğun varlığına delil olmaktadır. Kitaplarda soyut kalan geçmişteki olayları somutlaştırmada tarihi kültürel miras öğeleri yardımcı olmaktadır. Çünkü bu öğeler geçmişin izlerini günümüze kadar getirmişlerdir (Aksoy ve Enlil, 2012). Tarihi kültürel miras öğeleri gelecek nesillere ve gelecek zamanlara ışık tutmadığında kültür olma yetisini kaybedebilir (Kolaç, 2009). Bu özelliğini kaybetmemek için her insan, kendi kültür mirasını korumakla yükümlüdür (UNESCO, 1982).

Farklı kültürlerin bilim, teknik, sanat ve sosyal yaşam bakımından izlerini taşıyan ve korunacak özelliklere sahip yapılarda, tarihi kültürel miras kapsamındadır. Tarihi kültürel miras olan bu yapılar; taşınır durumda olan ve taşınmaz eski yapılar tarihsel yapı grupları ve yerleşmeler, doğal oluşumlar ve tarihi bahçelerden oluşmaktadır (Eczacıbaşı 3, 1997: 1370). Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Konferansı'nda anıtlar, yapı toplulukları ve sitler tarihi kültürel miras kapsamında yer alan mekânlar olarak gösterilmiştir (UNESCO, 1982). Geçmişin izleri diye düşündüğümüzde aklımıza ilk tarihi kültürel miras öğeleri gelir. Bu tarihi kültürel miras öğeleri içine, kimliğimizle, kültürümüzle, tarihimizle ilgili varlıkların ve değerlerin tümü girer. Tarihi kültürel miras, içinde yaşadığımız kültürün nereden geldiğini göstermek için geçmişle günümüz arasında bağlantı kurar (Aksoy ve Enlil, 2012). Her toplum için kültür ve kültürel miraslar önemli kaynaklardır. Yaşayan toplumun gelenekleri, aynı alanı paylaşan eski toplumların yaşayışlarını gösteren maddi bir belirti veya sembol olarak düşünülür. Bu nedenle, tarihi kültürel miras ve

kültür, yerel halk, yeni veya yabancı bir toplumu ziyaret eden ve toplumda önemli bir yer kazanmak isteyen herkes için bu kaynaklar önemlidir (Endresen, 1999).

Kültürler zaman içinde şekillenerek ve birleşerek tarihi kültürel mirasları oluşturur. Kültür kuşaktan kuşağa aktarılması sonucunda değişikliklere uğrayabilir ya da yeniden yazılabilir ama sonuç olarak bu onlara devamlılık kazandırır (Köşklük Kaya, 2013). Buradan hareketle tarihi kültürel miras, atalarımızdan devraldığımız insan davranışı ve insan iletişiminin izleridir. Birey olarak ve bir toplum olarak onları koruyarak değer katıp hatta yenilerini de ekleyerek birikimin devam etmesini sağlamalıyız (Hereduc, 2005). Kültürel mirasları ebedi değildir. Kültürel miraslar yüzlerce hatta binlerce yıldır hayatta kaldıkları için insanlar bunların sonsuza kadar yaşayacaklarını düşünürler. Aslında zamanla kültürel miraslarda fiziksel, biyolojik ve kimyasal değişimler sonucu bozulmalar meydana gelmektedir (Aslan ve Ardemagni, 2006). Dünya genelinde artan baskı, silahlı çatışma, ticaret ve yağma gibi nedenlerden dolayı, kültürel miras alanlarına yönelik tehditler de artıyor (Smith, Messenger ve Soderland, 2010). Bir kültürel miras eseri bilimsel olmamak şartıyla kazı yapılarak ortamından ayrıldığında bu ona büyük zarar verir. Kültürel mirasın yok olması sadece kültürel mirası harap olan insanlara değil, aynı zamanda insanlığın ortak tarihi için de bir kayıptır (Sokal, 2006). Kültürel miras ifadesi, anıt ya da siteler gibi kültürel miraslarla somutlaştırılabilir. Arkeolojik alanlar ve insan yapımı yapılar ve toplumun kullandığı öğeler geçmişin korunması gereken önemli delilleridir (Prott ve Patrick, 1992). Tarihi kültürel miras öğeleri kendinden sonra gelen nesillere, ortaya çıktıkları zamanı gösteren belgelerdir (Akay, 2006). Bu nedenle tarihi kültürel miras öğeleri konusunda her nesil bilgilendirilmelidir. Bilgilendirme de en güzel okullarda eğitimle yapılır. Çünkü her medeniyet hayatını eğitime borçludur (Durant, 1978). Tarihi kültürel miras öğeleri hakkında bilgilendirmenin yapılması halinde her gelen nesil yeni şeyler keşfetmek zorunda kalmayacaktır. Bunun yerine mevcut bilginin üzerine bir şeyler ekleyecektir. Böylece bilgi ve teknik anlamda gelişmeler yaşanacaktır (Arslanoğlu, 2000).

Türkiye toprakları sadece Türkiye'nin olmamakla beraber birçok medeniyetin geçmişlerinin izlerini taşır. Bu nedenle Anadolu için “uygarlığın beşiği” denilmiştir. Bu kadar geçmişin izlerini taşıyan bir uygarlığa sahip olmanın getirdiği birçok sorumluluk vardır (Özdoğan, 2001). Türkler çok eski tarihlerden beri dünyanın neredeyse her bölgesine yayılmışlardır. Türklerin gittikleri bu yerlerdeki en önemli

bağları dil, inanç, tarih ve kültür birliği olduğu için buralarda Türk kültürünü yaymışlardır (Demir, 2009). Bunun sonucu olarak, Türkler gittikleri yerlere kendi kültürlerini taşıırken buradaki kültürlerle de kaynaşarak yeni kültürler yaratarak ve bu coğrafyalarda birçok tarihi kültürel miraslar bırakmışlardır (Öcal ve Mustak, 2016: 874). Türkiye, tarihi kültürel miras öğeleri bakımında büyük bir öneme sahiptir. Bu tarihi kültürel miras öğeleri geçmişe ışık tutan mekânlardır. Buralar geleceğin mirasçısı gençlerin devraldığı önemli yerlerdir. Bu alanlar geleceğe aktarılmadığı sürece yok olmaya mahkûm yerler olacaktır. Türkiye’yi bu günlere getiren bu tarihi kültürel miraslarına sahip çıkmalı ve geleceğin emanetçisi gençlere bunlar aktarılmalıdır.

2.3. Denizli İlinin Tarihi Kültürel Miras Öğeleri

Denizli ilinde yer alan tarihi kültürel miras öğelerinden bazıları şunlardır:

2.3.1. Akhan Kervansarayı

Akhan kervansarayı bulunduğu köyle aynı ismi taşımaktadır. Vali Seyfettin Karasungur Bin Abdullah tarafından yaptırılmıştır. Anadolu Selçuklularının, Batı’daki son kervansaraylarından biridir. Sultan hanları şemasına uymasının yanında küçük bir handır. Hanın iki adet kitabesi yer almaktadır. 1253 yılında kapalı kısmı, 1254 yılında da avlu kısmının yapımı tamamlanmıştır. (<https://www.turkcebilgi.com/akhan>).

2.3.2. Germiyanhoğulları Tarihi Vakıflar Hamamı

Denizli ilinin Bayram Yeri Meydanı’nda yer almaktadır. Selçuklular döneminde Denizli’nin ilk valisi olan Esedüddin Ayaz ve ikinci valisi olan Seyfettin Karasungur tarafından Denizli’ye yaptırılan birçok eserden bir tanesidir. Karasungur döneminde (1246) tamamlanmıştır. Hamamda 14. yüzyıl Beylikler dönemi mimarisi kullanılmıştır. Kadın ve erkeklerin farklı kullanım alanları ile tam anlamıyla Türk geleneklerine uygun bir işleyiş tarzına sahiptir. Hamam her iki bölümünde de ayrı ayrı

soğukluk, sıcaklık ve ılıklik olmak üzere üç bölümden oluşturulmuştur. Şu an eski halinde görünse de 19. yüzyıldaki depremden sonra soğukluk kısmı yıkılmıştır ve restore edilerek birebir hali ile yenilenmiştir. Günümüzde de hala ilk gün ki yapısıyla hala işleyişini sürdürmektedir (<http://hamamlar.com/denizli-germiyanogullari-tarihi-vakiflar-hamami-2.html>).

2.3.3. Kaklık Mağarası

Kaklık Mağarası, Denizli-Afyon otoyolunun 30. kilometresinde yer alan Kaklık kasabasının kuzeyine doğru 3 kilometre uzaklıktadır. Mağaranın oluşumu nedeniyle giriş geniş ve gökyüzüne açıktır ve güneş ışığı çok geniş alanlardan geçebilir. Kaklık Mağarası diğer mağaralara göre birçok farklılığa sahiptir; tıpkı çukur şeklindedir ve halka açık ziyaretler için uygundur (Ulçay, Kurt, Akçora ve Öztürk, 2012). Kaklık Mağarası, Mezozoik kireçtaşları, Eosen marn, kil, kumtaşı ve konglomeraları, miyosen-pliyosen yaşlı kil, kum, Marn ve kalkerler ile kuvaternere ait traverten ve alüvyonlardan meydana gelmiştir (<http://www.denizli.gov.tr/kaklik-magarasi>).

2.3.4. Keloğlan Mağarası

Keloğlan Mağarası, Denizli'nin Acıpayam ilçesine bağlı Dodurgalar kasabasında bulunan Mallı dağının doğu yamacında yer alır. Keloğlan Mağarası 2003 yılında turizme açılmıştır. Aynı zamanda Türkiye'de turizme açık on dört mağaradan biridir. Mağaranın geniş bir girişi vardır. Mağara içinde uzanan gezinti yollarının uzunluğu yaklaşık 145 metre ve yüksekliği de 5-6 metredir. Mağara içindeki hava, nemli ve sıcaktır. Görsel olarak zenginliklere sahip olan mağarada sarkıt, dikit, çok sayıda doğal odacık ve bölüm bulunmaktadır. Bu mağara aynı zamanda astım ve bronşit gibi hastalıkların tedavisinde de kullanılmıştır (<http://www.denizli.org/keloglan-magarasi/>).

2.3.5. Denizli Konağı

Kurşunluoğlu Konağı Denizli kùltürünün ve etnografyasının değerli varlıklarından biridir. Kurşunluoğlu ailesi, 1945 yılında aslen Denizlili olan ve Sümerbank genel müdür muavini olan Kamil Karami'den satın almışlardır. 1986 yılına kadar bu konakta yaşamışlardır (Beyazıt, 2009).

2.3.6. Buldan Tarihi Evleri

Buldan evleri, Safranbolu evlerinden daha üstün vaziyetteyken son zamanlarda bilinçsizce yıkımına izin verilerek birçoğu yok edilmişlerdir. Bu nedenle Buldan evleri kentsel sit kapsamında koruma altına alınmışlardır. Eski Buldan evlerinin saçak ve bacaları ahşap ve cumbalıdır. Bu evlerin yerleşiminde komşuluğa önem verilmiştir. Evler birbirinin manzarasını engellemeyecek şekilde yapılmıştır (<http://www.buldan.gov.tr/buldan-evleri>). Buldan evleri ahşap karkas ve kerpiç yığma yapılardır. Yıllarca depremlere karşı direnen bu yapılarda alt kat duvarları kalın ve kerpiç yığma olarak yapılırken, üst kat duvarları ise hafif olması için ince tutulmuştur. Duvar yapımındaki ince teknik sayesinde depreme karşı dayanıklılık sağlanmıştır. Evler sade görünümlü, pencereler dikdörtgen ve saçaklar geniştir. Evlerin çatıları eğimli ve alaturka kiremitten oluşmaktadır. Yağışların pencereden içeri sızmasını ve yazın yakıcı güneşinin sofaya gelmesini önlemek, altından geçenleri barındırmak gibi amaçlarla saçaklar geniş tutulmuştur. Bazıları bağdadi uygulamalarla veya ahşap işçiliklerle şekillendirilmişlerdir. Evin içine dönük yaşantısı bahçe duvarları ile çevrilmiştir. Evler ile sokağa çıkış arasında önemli bir ayrıntı vardır. Evler ya sokakla direk bağlantılı ya da sokağa yakın bağlantılıdır. Buldan evlerinin taşıyıcı elemanları ahşap dikme, payanda, hatıl veya ahşap kiriş şeklinde inşa edilmiştir. Pencerelerde ve merdiven başlarında ahşap parmaklıklar kullanılmıştır. Burada amaç hem çocukların güvenliğini sağlamak hem de dekoratif olarak kullanılmasıdır. Buldan evlerinin üst katı konsol çıkmalarla odalar genişletilmiştir. Evlerin içinde veya ayrı bir bölümde bulunan tezgâh odaları, son yıllarda dokuma sektöründe görülen durgunluk nedeniyle, kiler veya odunluğa dönüştürülmüş. Buldan evlerinde her odada ocak, yüklük, sofa, dolap ve sedir bulunmaktadır. Bunların yanında ocak, şamdanlık, dolap, bardaklık ve tabaklık gibi bölümlerde bulunmaktadır. Bunun nedeni de evlenen oğulun aynı evde kalması ve birkaç kuşanın bir arada yaşama zorunluluğuna uygun bir şekilde

planlanmaya çalışılmasından dolayıdır. Banyo iki yatak odası arasındaki yükükte ayrı bir bölmeye yapılmış. Her iki odaya açılabilen ve içinden mandallanabilen kapısıyla ortak kullanıma uygun hale getirilmiştir. Evde odalar bir sofanın etrafında toplanarak geleneksel Türk evi özelliğini göstermektedir. Tuvalet ise yapı dışında planlanmıştır. Türk insanının sabah erken kalkma alışkanlığından dolayı evlerin yatak odalarının penceresi doğuya bakar. Açık sofanın ucundaki balkondaki ahşap kafesler komşuların rahatsız olmaması düşüncesiyle yapılmıştır. Buldan evlerinde eşyalar çok basit ve sadedir (Aksakal, 2006).

2.3.7. Hierapolis Antik Kenti ve Müzesi

Hierapolis Arkeoloji Müzesi, 1984 yılından beri Hierapolis kentinin yapılarından biri olan Roma Hamamında sergilenmektedir. Müzede Hierapolis kazılarında çıkan eserlerin yanında Laodikeia, Colossai, Tripolis, Attuda gibi Lycos (Çürüksu) vadisi kentlerinden gelen eserle, Beycesultan Höyüğü'nden elde edilen arkeolojik buluntular, Caria, Pisidya ve Lidya bölgelerindeki bazı yerleşimlerden ortaya çıkarılan eserlerde sergilenmektedir. Açık alanda sergilenen eserler ise daha çok mermer ve taş eserlerdir. Hierapolis ve Laodikeia kazılarında elde edilen lahitler, heykeller, mezar taşları, mimari sütun, paye başlıkları, yazıtlardan oluşan eserler ve Tyche, Dionysos, Pan, Asklepeion, İsis Rahibesi, Demeter heykelleri bulunmaktadır. Ayrıca müzede birçok uygarlığa damgasını vuran eserler belli bir kronolojiye göre sergilenmektedir. Frig, Helenistik, Roma, Bizans dönemlerine ait, pişmiş toprak kandiller, adak kapları, cam kapları, kolyeler, madeni takılar (yüzük, küpe, bilezik vb.) da sergilenmektedir. Giriş kapısının tam karşısındaki vitrinde ise Gümüşler kazısı, İncikli kazısı ve Akköy Bizans dönemi aile mezarı kazısında ortaya çıkarılan altın küpeler, altın yüzükler, altın elbise süsü ve pişmiş toprak eserler sergilenmektedir. Hierapolis Tiyatrosu'nun sahne kabartmalarının bir kısmı yerinde olup bir kısmının ise mulajları alınarak sahne binasındaki yerine kopyaları konulmuştur. Apollon ile Artemis'e ait mitolojik kabartmalar, Dionysos'un eğlence alayları, Roma İmparatoru Septimus Severus'un taç giyme törenine ait kabartmalar, Persephone'nin Hades tarafından yeraltına kaçırılmasına ait firiz, Apollon, Leto, Artemis, Hades ile ilgili heykeller, sfenksler, Kral Attalos ve Eumenes'in büst

heykelleri ile mimari kabartma örnekleri burada yer almaktadır. (<http://www.denizli.gov.tr/pamukkale-hierapolis-arkeoloji-muzesi>).

2.3.8. Leodikya Antik Kenti

Denizli ilinin 6 km. kuzeyinde Lykos ırmağının güneyinde kurulmuştur. Leodikya antik kenti, M.Ö. I. yüzyılda Anadolu'daki önemli kentlerinden biri olmuştur. Bu döneme ait birçok büyük sanat eseri mevcuttur. Laodikya'da bir seri sikke, İmparator Caracalla zamanında basılmıştır. Kentte çok sayıda anıtsal yapı yer almaktadır. Küçük Asia'nın 7 ünlü kilisesinden birinin bu kenttedir. Bu da Hristiyanlığın burada önemli olduğunu göstermektedir. MS. 60 yılında meydana gelen çok büyük bir deprem kenti yerle bir etmiştir. Antik kentin kuzeydoğu tarafında yer alan antik tiyatrunun Scene'si tamamen yıkılmış olup, cavea ve orkestrası oldukça sağlam durumdadır. Kentin güneybatısında, doğu-batı doğrultusunda stadyum ve gimnazyum uzanmaktadır. MS. II. yüzyılda yapılan gimnazyum Proconsul Gargilius Antioius tarafından inşa ettirilerek imparator Hadrianus ve eşi Sabina'ya ithaf edildiğine dair yazıt bulunmuştur. Kentte anıtsal bir çeşme yer almaktadır (<http://www.denizli.gov.tr/laodikya>).

2.3.9. Denizli Lisesi

Tarihi Denizli lisesinin binası vali Mithat Kalabalık tarafından 1926-1927 yılında yaptırıldı. Bu binaya önemli kişiler ziyaret etti bunlar: Atatürk, İsmet İnönü, Celal Bayar, Cevdet Sunay olmuştur. 1945'te İsmet İnönü'nün ziyaretiyle okulun ismi, İnönü Lisesi olarak değiştirilmiştir. Daha sonra 1950'de okulun ismi Denizli Lisesi olarak değiştirildi. 1976 depreminde bina çok büyük hasar gördü. Binanın üst katları kullanılmadı. 1985'te Tarihi Bina, Bayındırlık Müdürlüğünün verdiği rapor üzerine boşaltıldı. 1985'te Eski Eserler Müdürlüğünce" Korunması Gereken Tarihi Eser" olarak tescil edildi. Binada Cumhuriyet Müzesi olarak açılan sınıf, 29 Ekim 1993'te Atatürk'ün ziyaret ettiği sınıftır. (http://denzililisesi.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/20/01/967315/icerikler/denizli-lisesi-tarihcesi_30665.html?CHK=4892953ebc128e7fa341af7744fc7043).

2.3.10. Behice Sultan Höyüğü

Denizli ilinin kuzeydoğusunda, Çivril ilçesinin 5 km. güneybatısında ve Yukarı Menderes Havzası'nın kuzeybatısında bulunan Beycesultan höyüğü adını Selçuklu dönemine ait Behice Sultan türbesinden almaktadır. Yerleşimde, 1954-59 yılları arasında S. Lloyd ve J. Mellaart başkanlığında, James Mellaart tarafından 1954 yılında Beycesultan Höyükte kazı çalışmalarının başlatılmasına karar verilmiştir. Burada yapılan kazılarda, Geç Kalkolitik Dönemden Geç Tunç Çağ sonuna kadar kesintisiz devam eden toplam 40 kültür tabakası tespit edilmiştir (<http://www.beycesultan.org/>). Kalkolitik Çağ'dan, Geç Tunç Çağı'nın sonuna kadar kesintisiz 40 tabakanın saptandığı Beycesultan höyüğü, hem Büyük Menderes vadisi hem de tüm Güneybatı Anadolu Bölgesi'nin prehistorik dönemi için stratigrafi vermesi açısından önemli bir kazı yeri olmuştur. Erken Tunç Çağı'ndan itibaren çevre duvarıyla korunan megaron planlı tek yapılarda yaşayan ve küçük kutsal yapılarda tapınan halkın olduğu yerleşim yerinin, taşıdığı özellikler nedeniyle içinde bulunduğu bölge dışında Kuzeybatı Anadolu Bölgesi ile de ilişki içinde olduğu anlaşılmaktadır. Yerel niteliklerin görülmeye devam ettiği Orta Tunç Çağı'na ait yapı katlarında (M.Ö. 3900-3450) Beycesultan höyüğü, kendine özgü özellikler de kazanmaya başlar. Söz konusu döneme ait önemli yapılardan biri kuşkusuz “Yanmış Saray” olarak adlandırılan yapı kompleksidir. Saray yapısı, aşağı kentten bir sur duvarı ile ayrılmıştır. Saray bir yangın sonucunda yıkılmıştır. Bu alanda yapılan araştırmalara göre, bu alanlarda bazıları tahıl ambarları içinde ve depo küpleri içinde saklanır vaziyette birçok insan iskeleti bulunmuştur. Buradan hareketle bu yangının bir istila sonucu oluşmuş olma ihtimaline ulaşılmıştır. Bu mekândaki depo küplerindeki tahıl örneklerinden elde edilen tarihlenmeler, istilanın M.Ö. 1570-1530 yılları arasında olduğuna işaret etmektedir (<http://www.pamukkale.gov.tr/tr/Kultur-Turizmi-Denizli/Kazi-Calismasi-Yapilan-Hoyukler>).

2.3.11. Atatürk Etnografya Müzesi ve Eserleri

Müze binası halktan edinilen bilgilere göre 19. yüzyılda yapıldığı söylenmesine rağmen yapılış tarih hakkında kesin bir bilgi yoktur. Binanın dış yapısında sakız üslubu kullanılmıştır. Bina iki katlıdır. Türk geleneklerine uygun şekilde, odalar ortada bulunan sofadan açılmaktadır. Üst katın sofası, ön cephede

çıkma balkona, arka cephede ise iki kat boyunca yükselen ve sonradan eklenen bölüme açılmaktadır. Zemin katın tavan silmeleri ile üst katı taşıyan ahşap direklerin üzerini örten kaval yivli meander bezemeli, silme başlıklı dekoratif köşe payelerinin dışında herhangi bir süslemesi yoktur. Bina, Cumhuriyetin ilk yıllarında parti binası olarak kullanılmıştır. 4 Şubat 1931’de, ulu önder Atatürk Denizli’ye geldiğinde, burada bir gece konuk olmuştur. Müzenin alt katında etnografik eserler, üst katında ise Atatürk’e ait eserlerin sergilendiği iki oda ve geleneksel Denizli evi olarak düzenlenen diğer odalardan oluşmaktadır. (<http://www.denizli.gov.tr/etnografya-muzesi>).

2.3.12. Buldan Kumaş ve Dokuması

Denizli’de dokumacılığın kökeni, Antik dönemlere dayanır. Dokumacılığı, genellikle kadınlar yapmaktadır. Çürüksu ovasında yetiştirilen kaliteli pamuklar, iplik haline getirilir; ceviz yaprağı, soğan kabuğu, palamut, sumak, mazı, birçok ot ve köklerden elde edilen boyalarla renklendirilmekte, yörede beslenen uzun ve ince tüylü bir koyun cinsinden elde edilen yünlerden de zarif yünlü kumaşlar dokunurdu. Her iki türdeki iplik elyafının iyi nitelikli oluşu ve kuvvetlice eğrilmesi, kumaşın kaliteli ve uzun süre dayanmasını sağlıyordu (<http://www.denizli.gov.tr/dokumacilik>). İbni Batuta ’nın 14. Yüzyılda söylediği söz “...Orada pamuktan altın işlemeli kumaş imal olunur ki başka örneği yoktur. Kaliteli pamuğun kuvvetli eğrilmiş olması nedeniyle dokumaları uzun ömürlüdür. Bu kumaş beldenin ismiyle anılır.” Buldan bezi ve Buldan dokumacılığının tarihi bir belgesidir. Osmanlı Devletinin kuruluşundan sonra da sarayın dokuma ihtiyacının bir kısmı Buldan’dan sağlanmıştır. Ertuğrul Gazi'nin içliği, Barbaros'un şalı, Padişah Genç Osman'ın gömleği Buldan' da dokunmuştur. Bu örnekler Topkapı Sarayı Müzesinde görülebilir. (<http://www.buldan.gov.tr/buldan-bezi>). 1. Dünya Savaşı’nda askere giden ustaların yerleri boş kalmış, dokumacılık kısmen durgunlaşmıştır. Bu işi devam ettirecek usta bulunamamış ve kimi yerlerde dokumacılığı kadınlar sürdürmüştür. Savaş sonunda sağ kalabilen ustalar geri dönerek bu sanatı canlandırmışlarsa da eski niteliğine ulaşamamıştır (<http://www.denizli.gov.tr/dokumacilik>). 1910 yılında Osman Say isimli dokumacı, İstanbul'da gördüğü çekme (kamçılı) bir tezgâhı Buldan'a getirmiş, Bu tezgâhlarda pamuklu, ipekli kumaşlar dokunmuş, dokunan bu kumaşlar yıllarca çeşitli ihtiyaçları

karşılamiştir. Dokuma araç ve gereçlerini günün şartlarına göre düzenlenmesi nedeni ile 1951 yılından başlayarak motorlu tezgâhlar kullanılmaya başlanmıştır. Bugün ipekli vb. türdeki ince kumaşlar, peştamal, üstlük örtü türü dokumalar halen el tezgâhlarında diğer türler ise motorlu tezgâhlarda dokunmaktadır (<http://www.buldan.gov.tr/buldan-bezi>). Dokumacılığın büyük çoğunluğunu yatak çarşafı ve alacalar oluşturur. Basmacılık ve kuşakçılık en gelişmiş tekstil dallarından biriydi. Ayrıca kimi köylerde yünden “Kılçar” denilen şalvarlık dokunurdu. Bürgü, bohça, perde, yastık kılıfı işlemleri Buldan ve diğer bazı köylerde üretilmiştir (<http://www.denizli.gov.tr/dokumacilik>).

2.3.13. Zeybek Oyunu

Denizli ili genelinde yaygın olan Zeybeklik Geleneği, başta Tavas Zeybeği, İbrahim Usta Zeybeği vb. yerel olarak değişik adlarla anılan erkekler tarafından oynanan halk oyunlarıdır. Zeybek oyunun kahramanı olan efe, haksızlığa karşı çıkan, direniş gösteren halk kahramanın efsaneleşmiş figürünü yansıtır. Camadan, zıbın, gömlek, dolgu kuşak, kolon, kuşak gibi kıyafetleri ile kendine haz ezgisi ve ağır figürleri ile oynanan halk oyununda heybetli bir duruş, gurur, mertlik ve kahramanlık tekrar yaşatılır. Efe, kıyafeti ve oyun figürlerindeki muhteşem görünüşü ile kahramanlığın zihinlerde yeniden yaşatılmasını sağlar. Zeybek oyunu ve zeybek giysilerini oluşturan kültürel varlıklarımız envantere alınmak üzere İl Müdürlüğümüzce 28.12.2009 tarihinde teklif edilmiş ve “Zeybeklik Geleneği” başlığı altında Bakanlığımızca UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal Envanteri Listesi’ne 13.03.2013 tarihinde kayıt edilmiştir (http://www.pamukkale.gov.tr/www/resimler/orjinal/images/UNESCO_Dunya_Miras_Listesinde_Denizli.pdf).

2.3.14. Kaleiçi Tarihi Çarşısı

Anadolu Selçukluları zamanında Denizli’nin ilk yerleşim yeri bugünkü Kaleiçi ve çevresi olduğu bilinmektedir. Kaleiçi’nde iç ve dış kaleden oluşan iki surun varlığının bilinmesine rağmen dış surlar zamanla tamamen yok olmuştur. iç surların ise bazı bölgelerde belirtileri görülmektedir. Kaleiçi çarşısındaki yerleşimin 11.

Yüzyıl'da başladığı bilinmektedir. Kaleiçi, Selçuklular zamanından başlayarak, Lâdik Beyliği daha sonra Germiyan Beyliği, İnançoğulları Beyliği ve Osmanlı İmparatorluğu döneminde kullanılmıştır. Denizli ilinin eskiden beri var olan ve önemini yitirmeyen mekânlarındandır. Tarihi Kaleiçi Çarşısı'nda yok olmaya yüz tutmuş kuyumculuk, bakırcılık, demircilik gibi geleneksel el sanatları ürünlerinin üretim ve satışı yapılmaktadır. Ayrıca çarşı ve yakın çevresinde tekstil kenti olan Denizli'de üretilen her türlü tekstil ürününü bulmak mümkündür (<http://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/denizli/gezilecekyer/tarihi-kaleici-carsisi>).

Kaleiçi, Denizli'nin ilk kurulduğu yer olarak bilinir. Kaleiçi'nde ilk kalıntıları düz blok taşlarla yapılmış kemer yapısıdır. Denizli'nin ilk inşasındaki dış kale, muhtemelen M.S.1291 yılında İlhanlı Hükümdarı Keyhatu tarafından bastırılan İlhanlı egemenliğine Denizli Türkmenlerinin önderlik ettiği Karaman Eşref ve Menteşe Türkmenlerinin katıldığı savaşta tahrip edilmişti. Bu sebeple Denizli'nin etrafında sur bulunmamaktadır. Kale içi dikdörtgen planlıdır. En eski belge olarak bulunan ve 1926-30'lu yıllarda bir Fransız topograf tarafından 1/200 ölçeğinde çizilen kale, yaklaşık 280m uzunluğunda ve 160m genişliğindeki bir alanı kaplamaktadır. Günümüzde Dört Çeşme tarafında sur duvarları açığa çıkarılmıştır. Burada zaman zaman yapılan çalışmalarda Bizans Dönemi sırlı seramik parçaları da çıkmaktadır. Diğer taraftan Saraylar Mahallesi'nde Selçuklu sikkelerinin çıktığı parselde yapılan hafriyat çalışmalarında Kaleiçi'ne, Başpınar'dan su sağlayan pişmiş toprak künkler ile Bizans pithos ve seramik parçaları da ele geçmiştir. Yine Kaleiçi'nde, üzerinde M.S.10. ve 11 y.y.larda çok kullanılan bir süsleme biçimlerinin bulunduğu pencere lentosu olabilecek kabartmalı mermer parçası bulundu (<http://www.pamukkale.gov.tr/tr/Kultur-Turizmi-Denizli/Tarihi-Pazar-Yerleri>).

2.3.15. Keşkek Yemeği

Denizli yöresel yemeklerden biri keşkektir. Keşkek başta Babadağ İlçesi olmak üzere Denizli ili genelinde keşkek yemeği çeşitli gün ve kutlamalarda ana yemek olarak yenmektedir. Haşlanmış koyun veya keçi eti ile haşlanmış ve dövülmüş buğdayı karıştırılıp üzerine tereyağı dökülerek servis edilir. Keşkek yemeği, Babadağ İlçesinde her yıl Eylül ayının ilk haftasında geleneksel keşkek günü etkinliği ile yaşatılmasının yanında düğün yemeklerinde, hayır yemeklerinde de verilmektedir. İl

Müdürlüğümüzce 21.08.2013 tarihinde Babadağ İlçesinde asırlardır yapılan geleneksel “Keşkek Yemeği” envantere alınmak üzere teklif edilmiş ve “Tören Keşkeği Geleneği” başlığı altında Bakanlığımızca UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal Envanteri Listesi’ne 18.02.2014 tarihinde UNESCO Somut Olmayan Dünya Miras Listesine alınması sağlanmıştır (http://www.pamukkale.gov.tr/www/resimler/orjinal/images/UNESCO_Dunya_Miras_Listesinde_Denizli.pdf).

2.4. Tarihi Kültürel Miras Eğitimi

Tarihi kültürel miras eğitimi, bir toplumun tarihi mimarlık, müzeler ve tarihi kentler, kültürel peyzajlar ve sokak görünüşleri, şehitlikler, gelenekler, fotoğraflar, gazeteler, dokümanlar, mahkeme kayıtları, aile belgeleri, hatıratlar, el ürünleri ve objeleri içeren bütün yönlerinin korunmasını, takdir edilmesini ve öğrenilmesini içerir. Tarihi kültürel miras eğitimi, 1900’lü yılların başlarından beri İngiltere, İskoçya ve diğer ülkelerde yaygın olarak kullanılan bir terimdir. Yabancı alan yazı incelendiğinde tarihi kültürel miras eğitimi yerine miras eğitimi anlamına gelen ‘Heritage Education’ kullanılır (Dönmez ve Yeşilbursa, 2014). Tarihi kültürel miras eğitimi, tarih ve kültür topluluğunun fiziki ipuçlarını keşfetmek için öğrencileri davet eder. 1970’lerde tarihi kültürel miras eğitimi müze veya park alanından topluluklar ve okullara doğru genişlemiştir (Hunter, 1992). Amerika Birleşik Devletleri’nde tarihi kültürel miras eğitimi ve kültürel miras kavramlarından, çoğunlukla sosyal, kültürel, siyasi ve ideolojik sorunları anlatmada yararlanılır. Birleşik Devletler’de kültürel miras kelimesi daha çok muhafazakâr kültürel ve politik gündemleri olan kişiler tarafından kullanılır (Yeşilbursa ve Barton, 2011). Tarihi kültürel miras eğitimi ile çocuklar farklı zamanlarda var olan kültürleri kıyaslayarak toplumun sosyoekonomik durumunu anlayıp, teknik gelişmelerin izlerini sürerler. Çünkü her toplum diğerlerinden farklı bir geçmişe sahiptir. Bundan dolayı tarihi kültürel miras eğitimi ile çocuklar değişim ve devamlılık kavramlarını kavrayarak, tarihsel ve kültürel deneyimlerdeki devamlılığı ve kültüre bağlılığı anlarlar. Bunun yanında kültürel miras eğitimi ile çocukların sadece yerel mirası değil, aynı zamanda evrensel dünya mirasını da tanımasını ve korumalarından söz etmek mümkündür (Özbaş, 2012).

Öğrenilen bir davranış olan kültürü gelen her nesil devralarak ona ya yeni öğeler ekler ya da değişime uğratarak gelecek nesle aktarır. (Tümertekin ve Özgüç, 1997). Bu kültür aktarımının gerçekleşebilmesi içinde eğitime ihtiyaç vardır (Güftâ ve Kan, 2011). Tarihi kültürel mirasları doğru şekilde anlamak, korumak ve yaşatmak için insanlarda bu bilinci oluşturmak gerekir (Bean, 1999). Tarihi kültürel miras öğelerini anlamının yanında onları koruma bilincini geliştirmek için tarihi kültürel miras eğitimine ihtiyaç vardır (Hunter, 2008). Dünya çapında bir dizi şehirde tarihi kültürel miras eğitimi programları geliştirildi. Bunlar: Canterbury (İngiltere) (4), Montana ve Arizona (ABD) (5), Delhi (Hindistan) (6) ve İstanbul (Türkiye) (7). Kültürel miras eğitiminin geliştirilmesi ihtiyacından dolayı çocuklar ve gençler için programlar ve projeler artıyor (UNFPA, 2011; Akt: Şimşek, Acar, Atalan Çayirezmez ve Elitok Kesici, 2013). Gençlerin yaşadıkları yerin şehir düzeyi ve orada daha önceden beri var olan ya da geçmişte kalan sorunların ne olduğunu öğrenebilmek için tarihi kültürel miras eğitim programlarının geliştirilmesine için acil bir ihtiyaç vardır. Çocuğun kendi şehrinin kültürel mirası ve onların korunmasına ilgi yaratmak geniş çapta kabul görmüştür (Şimşek, vd. 2013). Türkiye’ de bu konudaki bilinç düzeyini yükseltmek için çabalarını artırmış ve çalışmalar yapmaktadır (Asatekin, 2004).

Kültürü oluşturan ortak deneyimler, gelecek nesillere tarihi kültürel miras eğitimi ile aktarılır. Çocuğun kendi yaşadığı çevrenin geçmişi ve kıymeti ile ilgili, kavrayışını ve bilgisini artırır (Europa Nostra, 2004: 62). Doğduğu andan okul sürecine kadar geçen sürede aile ortamında büyüyen birey, toplumsallaşma ve sosyalleşme sürecini okulla sağlar (Karakuş ve Çağlayan, 2013). Kültürel farkındalığın yaratılmasında, kültürel miras eğitimi verilmesinde, öğrencilerin tarihin ve kültürün temel kavramlarını ve ilkelerini kavramalarında en uygun eğitim basamağı ilköğretimdir (Çulha Özbaş, 2009). Ayrıca, çocuklar içinde yaşadıkları toplumun yaşam tarzını, değerlerini, düşünceleri hakkında bilgi edinmeye başladığı an kültürel mirasa karşı bilinçlilik eğitiminin başladığı dönemdir. Bu dönem, bireylerin, kültürel değerlerinin farkında olması ve onu miras olarak kabul etmesi için miras eğitiminin verildiği ilk basamaktır (Çulha Özbaş, 2014: 745-746). Çocuklar doğru araçlarla yönlendirilip bilgilendirilirse, kültür ve doğa varlıklarını sevmeyi, benimsemeyi, önemsemeyi kimliklerinin özümlemiş bir ögesi haline getirebilirler. Ayrıca, bu bilgilerin ilköğretim döneminde verilmesi, lise eğitimleri boyunca kendi eğitim ve isteklerini sınamak ve sevecekleri mesleklere yönelmek konusunda bir girdi

olabilecektir ki, bu da koruma adına olumlu bir atılım olacaktır. Lise öğrencisi ana kişilik nitelikleri belirlenmiş bir gençler grubunu içermektedir. Bu nedenle bu gruba koruma bilincinin verilmesi için zaman oldukça geçtir (Asatekin, 2004: 20-21). Fakat yine de eğitim müfredatı incelendiğinde bu konuya yeterince yer verildiği söylenemez (Aygün, 2011: 201).

Tarihi kültürel miras eğitiminin arkasındaki fikir, müfredatta yeni konulara yer vermek değil, öğretmenlerin, daha önce birincil kaynak materyal olarak görülen tarihi yerleri kullanarak öğretilen konularla öğrencileri heyecanlandırmaya yardımcı olmaktır (Boland, 1992: 6). Okullarda da kültürel miras ile ilişkili disiplinler yer almaktadır. Bunlardan biri olan sosyal bilgiler programı içinde yer alan kültürel miras konusunda, tarihî binalar tarihi kültürel miras eğitiminde temel kaynak olarak kullanılabilir (Gökmen, 2010). Örneğin, her öğretmen kendi dersiyle ilgili konuların eski çağlardaki durumunu öğrencisine anlatmak istediğinde, öncelikle yaşadığı şehirdeki tarihi kültürel miras öğelerine başvurmalıdır. Bununla birlikte o konu ile ilgili eserler orada yoksa başka yerlere gitmelidir. Eğer gitme imkân yoksa konu ile ilgili yerdeki anıtlarla eserlerin fotoğraflarından, resimlerinden, planlarından veya modellerinden faydalanılmalıdır (T.C.K.B, 1935: 5-6; Akt: Gökkaya ve Yeşilbursa, 2009). Sosyal bilgiler programında yer alan özel gün ve kutlamalarla ilgili konular da kültüre ilişkin öğrenmelere imkân sağlamaktadır (Soldier, 2002). Öğrencileri aktif şekilde öğrenmelerini sağlayan görerek, işiterek, dokunarak, oyun yoluyla, test etme, tatma, izleme, dinleme ve sorgulama gibi bütün duyularını kullanarak yapılan öğrenme stilleri daha etkili olduğunu söylemek mümkündür. Tarihi kültürel miras eğitiminde öğrencilerde kalıcılığı artırmak için, öğrencileri aktif kılacak yöntem ve tekniklerin uygulanması gerekmektedir (Ferguson ve Pye, 2004). Burada öğrencilerin aktif olmasından kastedilen sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde bizzat yer alarak ve öğrencilerin çeşitli şekillerde sürece dâhil olmalarıdır. Ayrıca öğrencilerin gördükleri sorunları yetkililere bildirmeleri, arkadaşlarını ve aile bireylerini bilgilendirmeleri ve uyardıkları şeklinde kültürel mirasın korunmasında duyarlı olmaları da aktif olduklarını gösterir. Bu durum, Europa Nostra'nın 2004 Lahey Forumu sonuçlar bölümünde, "kültürel miras eğitimi, yarının etkin vatandaşları olarak çocukları, kültürel mirasın korunması ve yaşatılmasına aktif bir şekilde dâhil olmaları konusunda cesaretlendirir" şeklinde dile getirilmiştir (Europa Nostra, 2004: 62; Akt: Dönmez ve Yeşilbursa, 2014). Çocuklarda koruma bilincinin geliştirilmesi için küçük

yaşlardan itibaren programlı bir eğitim verilmelidir. Batılı ülkeler tarihi eser ve kültürel mirası koruma bilincini öğrenciye kavratmak için temel eğitimin bir parçası olarak görmüşlerdir. İlk olarak eğitimli aileler evde bu bilinci aşılarken daha sonra okulda sistemli bir eğitim politikası ile devam edilmektedir. Avrupa’da antik çağ kültürünü ve eserleri kendi kültürünün çıkışı olarak gören öğrenciler yetişkin olunca buraları merakla görmek istemektedirler (Erdur ve Duru, 2013: 82). Taylor (2004)’a göre son yirmi yılda, kültürel mirasa, tarihi kültürel miras yerleri ve müzeleri ziyaret etmeye yönelik bireylerin ilgilerinde uluslararası alanda oldukça büyük bir artış olmuştur. Tarihi kültürel miraslar, geçmişe ışık tutar. Bundan dolayı buralar fiziksel delil olarak kullanılabilir (Harper, 2000). Tarihi kültürel miras eğitimi, öğrencilerin bilgiye ulaşabilecekleri, sosyal sorunları tanımlayabilecekleri ve bireysel başarıya ulaşabilecekleri yerler olarak, kendi çevrelerini hayat boyu bir kaynak olarak görmeleri konusunda cesaretlendirir (Huhta, 1988: 4; Akt: Dönmez ve Yeşilbursa, 2014).

Kültürel miras eğitiminin öğrencilere diğer faydaları da şu şekildedir:

1. Öğrencilerin buldukları yerdeki tarihi kültürel miras öğelerini farketmelerine yardımcı olmak,
2. Tarihi kültürel mirasın keşfi yoluyla öğrencilerin bilgi ve tecrübe kazanmalarını sağlamak,
3. Yerel ile evrensellik arasında karşılaştırma yaparak öğrencilerin muhakeme güçlerini artırmak,
4. Genellikle kaynaklardan yoksun olan öğrencilerin, geçmişin keşfi ile kendilerini gelecek için korumalarına yardımcı olmak,
5. Gerçek, doğru, güvenilir bir vatandaş yetiştirmeye katkı sağlamaktır (Wilhelm, 2004: 59–60).

2.5. Sosyal Bilgiler Derslerinde Tarihi Kültürel Miras Eğitimi

Kültürel miras eğitimi çevreyle etkileşime girildiği anda başlar. Aile içerisinde büyüklere sorulan sorularla, oturulan ev, semt ya da şehirle ilgili sorularla, ya da

alışverişe giderken görülen bir heykele dair anneye sorduğu sorularla, çocuğun okul öncesinde kültürel mirasa dair ilk temelleri de atılmış olur. Okullarda ise öğretmenler, somut ya da soyut kültürel miras öğelerini sanat, fen, sosyal bilgiler derslerinde öğrencilerin karşısına çıkarabilirler (Çulha Özbaş, 2014: 746). Kültür konusunu doğrudan ele alan toplumsal disiplinlerin başında gelen sosyal Antropoloji ve Etnoloji bilimleri, insan topluluklarının maddi ve manevi kültürleri üzerinde çalışmalar yapar. Bunların yanında Etnografya bilimi ise bir toplumun kültürel gelişim içerisinde yarattığı maddi ve manevi kültür ürünlerini inceler (Başar, 1994: 225). Bunların yanında, geçmişteki uygarlıkların kültürünü incelediği için tarih bilimi; kültürün davranış üzerindeki etkisini incelediği için psikoloji ve kültürün toplumsal yapıya olan etkisini incelediği için sosyoloji kültür konusunu ele alan diğer bilimlerdir. Sosyal bilgiler dersi disiplinler arası bir çalışma alanı olduğu için bu bilimlerin hepsinden yararlanmaktadır. Bu bilimlerde verilen kültür konusu sosyal bilgiler dersi bünyesinde öğrencilere aktarılmaktadır. Gelecek nesillere yapılan bu kültür aktarımı için eğitim gereklidir. Çünkü 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda Türk milletinin milli, ahlaki, insani ve manevi değerlerini benimseyen, koruyan, geliştiren bilgiyi üreten kullanan yeniliklere açık ve milli bilinci koruyan yurttaşların yetişmesi için her derece ve türdeki ders programlarında kültürümüzün korunup geliştirilmesine sağlayacak eğitimin verilmesi gerektiği vurgulanmıştır (MEB, 2005). Patrick (1989), tarihi kültürel miras eğitimi için ilköğretim müfredatında özellikle tarih, coğrafya ve vatandaşlık gibi sosyal bilgiler ve beşeri bilimlerde ve edebiyat, müzik ve mimari gibi güzel sanatlardaki konularda kolayca bağlanabileceğini söylemiştir. Hunter (2008) de aynı şekilde tarihi kültürel miras eğitiminin içeriği için, tarih ve coğrafya gibi sosyal bilgiler müfredatının konularına kolaylıkla uyduğunu belirtmiştir. Wilhelm (2004), tarihi kültürel miras eğitiminin önemli yönlerinden biri olarak müfredat niteliğini görmüştür. Yani tarihi kültürel miras eğitimi konularının tarih, coğrafya, diller ve geometri gibi disiplinlerin içinde yer alarak bu mirasların tarihi ve mekânsal boyutları hakkında önemli bilgiler elde etmemizi sağladığını belirtmiştir. Ancak ülkemizde, ilköğretim seviyesindeki öğrencilerde tarihi kültürel miras bilincinin oluşturulması görevi hem “Kültür ve Miras” adlı öğrenme alanına sahip olmasından hem de 6. sınıf “Kültür ve Miras” öğrenme alanında doğrudan verilecek değerler kültürel mirasa duyarlılık olmasından dolayı bu büyük ölçüde sosyal bilgiler dersine yüklenmiştir (MEB, 2005). Bu eğitimin verilmesi ve geleceğin emanetçisi öğrencilerde bu bilincin oluşması son derece önemlidir. Bunun içinde disiplinler arası

bir yaklaşımla seçilip oluşturulan bilgileri ve temel kültür öğelerini içinde barındıran ders olan sosyal bilgiler dersinden (Sözer, 1998) faydalanmak gerekir. Safran (2015) da, sosyal bilgiler öğretiminde dört temel ilke vardır. Bunlardan bir tanesi de “kültürlemedir”. Görüldüğü üzere sosyal bilgiler içinde “kültür” önemli bir yer tutmaktadır. Bunun yanında kültürlenme görevinin sosyal bilgiler dersi ile gerçekleştirilmeye çalışıldığını belirtmiştir. Bunların yanında tarihi kültürel miras eğitimi verilirken somut ve soyut tüm öğelerden faydalanılabilir. Bunlar tarih ve kültür hakkında öğrenme öğretme yaklaşımıdır. Tarihi kültürel miras eğitimi ile genel olarak çocukların tarihin ve kültürün temel kavramlarını ve prensiplerini anlamaları hedeflenir. Tarihi kültürel miras eğitimi ile çocuklar özellikle Türk kültürünün temel öğelerini öğrenerek, ne kadar uzun bir geçmişin eseri olduğunu görürler. Çocukların toplumun kültürel mirasını bilmesi, değerlendirmesi, kabullenip sahip çıkması, genç kuşaklara ortak değerlerin aktarılması, kültürün sürekliliğinin sağlanması, çocukların kendi kökleri ile karşılaşmaları, kültürel ve sosyal kimliklerini tanımlayabilmeleri beklenmektedir. Sosyal bilgiler dersine bu noktada önemli görevler düşmektedir (Çulha Özbaş, 2014: 746-747). Çünkü sosyal bilgiler dersi öğrencilere demokratik değerleri benimsetmeyle birlikte içinde yaşadığı topluma uyum sağlamalarını da kolaylaştırır. (MEB, 2005). Buradan da anlaşıldığı gibi, kültürel miras anlayışından temellenen bir yaklaşıma sahip bir derse ihtiyaç vardır. Bu anlamda en uygun ders sosyal bilgiler dersidir (Çulha Özbaş, 2014: 747).

Öztürk (2015) sosyal bilgileri şöyle tanımlamıştır: sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı içeriği disiplinler arası bir yaklaşımla bütünleştirerek kullanan, değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir öğretim programıdır. Sosyal bilgiler dersinde öğrenciler, içinde yaşadıkları toplumun geçmişini ve bugünü öğrenirler. Bununla birlikte diğer toplumlar hakkında da bilgi edinirler. Böylesine kapsamlı bir içerik onlara, insanlığın yüzyıllardan beri oluşturduğu zengin ve kültürel deneyimi tanıma fırsatı sağlar (Öztürk, Keskin ve Otluoğlu, 2002: 40). Anlaşıldığı üzere, sosyal bilgilerin konusu insan, insanın yaşadığı çevresi ve toplumla ilgilidir. Bunun yanında kültürün de insan eliyle oluşturulan her şey olmasından dolayı sosyal bilgilerle kültür arasında bir bağ vardır (Sertkaya, 2010: 40). Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan genel amaçları içerisinde bazı maddeler öğrencilerde kültürel miras bilincini oluşturmada doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilidir:

Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, milli bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder (5. Madde).

Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar (10. Madde).

Farklı dönem ve mekânlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder (16. Madde).

İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir (17. Madde) (MEB, 2005).

Dünyada, her alanda olduğu gibi, kültürde de var olan küreselleşme olgusunda güçlü kültürün zayıf kültürü yok etmemesi için sosyal bilgiler dersine büyük görev düşmektedir (Öztürk, Keskin ve Otluoğlu, 2002). Sosyal bilgiler eğitiminin amaçları her ne kadar dünya üzerindeki ülkelerin eğitim politikalarına göre değişse de, bu politikaların kültür miras eğitimi kapsadığını ifade edebiliriz (Garci ve Michaelis, 2001: 9).

Sosyal Bilgiler dersinde kültürel öğelerden yararlanılarak, öğrencilere kazandırılacak olan bilgi, beceri, değer ve sosyal katılıma ilişkin amaçlara ulaşılır (Deveci, 2009: 2). İlköğretimdeki sosyal bilgiler programı, öğrencilere yakın ve uzak çevrelerini tanıtırken, bazı değerleri de kazandırmaya çalışır (Sözer, 2008: 17). Sosyal Bilgiler dersi ile bireylerin toplumsallaşması, içinde yaşadıkları toplumun sorunlarına duyarlı bireyler olarak yetişmesi sağlanmaya çalışılmaktadır (Deveci ve Ay, 2011: 86). Sosyal bilgiler dersi ekili vatandaş yetiştirme amacının yanında öğrencilere içinde yaşadıkları toplumun kültürü konusunda da bilgi ve tecrübe sağlamaktadır (Çengelci, 2012: 188). Sosyal bilgiler dersinde kültürden yararlanılarak, toplumsal kişilik kazandırma, bireyin toplumsallaşmasını sağlayarak çevreye uyumunu kolaylaştırma, işbirliği sağlama, düşünme, empati kurma gibi beceriler ve sevgi, saygı, hoşgörü gibi değerler kazandırılır (Deveci, 2009: 3). Sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin geçmişini öğrenmeleri, kendi kültürleriyle diğer kültürleri karşılaştırarak tanımaları ve geçmişlerinden mutluluk duymaları konusunda önemlidir (Ulusoy, 2009). Bu doğrultuda tarihi kültürel miraslar yer ve zaman üzerinde bağlantılar

kurarak, empatik anlayış kazandırır. Bu yerler çocukların düşünme becerilerini ve gözlemlene, veri toplama, benzetme, karşılaştırma, analiz ve sentez yapma, kanıtları değerlendirme, hipotez kurma ve sonuca varma gibi düşüncelerini de geliştirir (Yeşilbursa, 2008: 211).

Sosyal bilgiler öğretim programında, ‘Birey ve Toplum’, ‘Kültür ve Miras’, ‘İnsanlar, Yerler ve Çevreler’, ‘Üretim, Dağıtım ve Tüketim’, ‘Bilim, Teknoloji ve Toplum’, ‘Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler’, ‘Güç, Yönetim ve Toplum’, ‘Küresel Bağlantılar’ olmak üzere sekiz tane öğrenme alanı vardır. Ülkemizde kültürel miras eğitimi en fazla ilköğretimde sosyal bilgiler dersi ile ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanı içinde verilmektedir. Bu öğrenme alanıyla öğrenciler, Türk kültürünü oluşturan unsurları ve bunların tarihsel kökenlerini inceleme fırsatı bulacaklardır. Ayrıca milli bilincin oluşmasında önemli bir yere sahip olan kültürel unsurları ve gelişim süreçlerini kavrayarak, kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi konusunda duyarlılık kazanacaklardır. Ayrıca bugün sahip olduğumuz kültürün uzun bir geçmişin eseri olduğunu görürler (Çulha, 2006-2007). Bu öğrenme alanları ile ilgili açıklamalar incelendiğinde sosyal bilgiler ile kültür arasındaki ilişki görülmektedir. Özellikle ‘Kültür ve Miras’ adlı öğrenme alanı tamamen tarihi kültürel miras eğitimi kapsamaktadır. Ayrıca öğrenciler, bu öğrenme alanıyla kültürel miras öğelerinin, bir toplumun ulusal kimliğinin oluşmasındaki önemini fark ederler. Böylece kültürel öğelerin, bir toplumu diğer toplumlardan ayıran özellikler olduğunu kavrayarak diğer taraftan da yerelden ulusala ve ulusaldan evrensele doğru taşınarak dünya kültürel mirasının renklenmesine ve zenginleşmesine katkı sağladığını kavrarlar. Bu öğrenme alanında ilköğretim 4. ve 5. sınıfta bulunan öğrenciler; ailesinden, okulundan, yaşadığı çevredeki insanlardan etkilendiğini fark eder. Öğrenciler kendisini ve ailesini oluşturan kültürel öğeleri keşfeder. Yakın çevresinden hareketle Türkiye’deki tarihî kültürel mirasları, nesneleri ve yapıtları tanırlar. Çevresindeki sanat ve kültür eserlerini tanıyarak onları koruması gerektiğini kabul eder. 6-7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında ise öğrencinin milli bilincin oluşmasında önemli bir yere sahip olan kültürel unsurları ve gelişim süreçlerini kavrayıp, kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi konusunda duyarlılık kazanmanın yanında ülkemizin sahip olduğu kültürün uzun bir geçmişin eseri olduğunu görmesini sağlar. Kültürün toplumdan topluma farklılık gösterdiğini aynı zamanda benzerlikleri de barındırdığının farkına vardırırlar. İçerik açısından

bakıldığında ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanı, “İnsanlar Yerler ve Çevreler”, “Bilim, Teknoloji ve Toplum”, “Birey ve Toplum”, “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanları ile işbirliği içindedir. Bunun yanında öğrenme alanları bir ya da birden fazla akademik disiplini içerebilir. Bunlardan, “Kültür ve Miras” öğrenme alanı antropoloji, tarih ve vatandaşlık bilgisini içermektedir. Ayrıca bu öğrenme alanında; tarih, coğrafya, arkeoloji, sanat tarihi, sosyoloji, antropoloji, etnoloji, ekonomi bilim dallarının temel kavramları kullanılır (MEB, 2005).

2.6. İlgili Araştırmalar

Yalçınkaya (2015)’nın yaptığı çalışmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının maddi olmayan kültürel miras ve onun korunması ile ilgili görüşlerini almayı amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda öğretmen adaylarının maddi olmayan kültürel miras üzerindeki ilgi seviyelerinin yeterli olmadığı ortaya çıkmıştır.

Öcal (2016)’ın yapmış olduğu tarihi kültürel miras eğitiminin sosyal bilgiler öğretiminde gerekliliği ile ilgili çalışmasında Türkiye’deki Eğitim Fakülteleri’nin sosyal bilgiler eğitimi bölümlerinde verilen dersler, tarihi kültürel miras eğitimi açısından incelenmiş ve yetersiz oldukları görülmüştür.

Deveci (2009), yaptığı çalışmada sosyal bilgiler dersi ile kültür arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için sosyal bilgiler öğretmen adaylarının hazırladığı kültür portfolyolarını incelemiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının kendi kültürlerini anlatırken düğün, geçim kaynağı, halk oyunları, halk müziği ve ozanları, şive gibi çeşitli maddi ve manevi kültür öğelerinin yanında en çok yararlandıkları kültür ögesi yemek olmuştur. Öğretmen adaylarının tamamı sosyal bilgilerin bir insan bilimi olması ve disiplinler arası yaklaşımla ele alınması nedeniyle kültür ile sosyal bilgiler arasında yakın bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte sosyal bilgiler dersinde bireyin kendini, yakın çevresini, başka toplumları sosyal bilgiler dersi ile öğrendiği bu nedenle sosyal bilgiler dersinde kültür eğitimi yapıldığı belirtilmiştir.

Sidekli ve Karaca (2013)’nin çalışmalarında sosyal bilgiler öğretiminde yerel, kültürel miras öğelerinin kullanımına ilişkin öğretmen aday görüşleri belirlenmiştir. Araştırma verilerinden çıkan sonuçta öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde

yerel kültürel miras öğelerinin kullanılmasına ilişkin olumlu görüş bildirdikleri gözlemlenmiştir.

Arıkan (2012) çalışmasında ilköğretim 4. sınıf ve ilköğretim 7. sınıf öğrencileriyle yaptığı çalışmada, çeşitli değişkenlere bağlı olarak kültürel mirasa yönelik tutumlar ve başarılar arasında doğru orantı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çengelci (2012), sosyal bilgiler öğretim programında somut olmayan kültürel mirasın yerini araştırmıştır. Araştırma sonucunda 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında somut olmayan kültürel miras öğelerinin yer aldığını gözlemiştir. Bunun yanında kazanım ve etkinlik örneklerinin en fazla 'Kültür ve Miras' öğrenme alanında yer aldığını ifade etmiştir.

Sertkaya (2010)'nın betimsel tarama yöntemi kullanarak yapmış olduğu ilköğretim II. kademe sosyal bilgiler dersi öğretiminde kültür aktarımı ve kültürel kimlik geliştirme çalışmasıdır. Bu araştırmaya göre sosyal bilgiler öğretim programının bu konuya uygun olduğu görülmüştür.

Selanik Ay ve Deveci (2011)'nin yapmış oldukları araştırma kapsamında etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Bu etkinlikler sonucunda yerel toplum çalışmalarının sosyal bilgiler dersinde öğrencilere katkıları olduğu sonucuna varılmış. Bunun yanında internet ve kütüphane kaynaklarından yararlanma, araştırma yapma, insanlarla iletişim kurma, görüşme yapma, vatandaşlık hak ve sorumluluklarını bilme ve kullanma, kendini daha iyi ifade etme, yaşadığı çevre, ülke ve dünyaya karşı daha duyarlı olma, kendini içinde yaşadığı toplumun bir parçası olarak görme, güncel olayları izleme ve yorumlama yönünde sosyal bilgiler dersinin öğrencilere katkı sağladığı belirlenmiştir.

Aslan ve Çulha (2008), Türkiye'deki 4. ve 6. sınıf öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmaya göre, öğretim programında kültürel miras eğitiminin ulusal kimlik geliştirilmesinde başarılı olduğu sonucuna varılmıştır.

Bıyıklı (2010), kültürel miras konusunun ve kültürel miras öğelerinin sosyal bilgiler ders kitaplarında nasıl sunulduğu konusunda bir araştırma yapmıştır. Araştırmada kültürel miras öğelerine geçmişten bu yana önem verildiği ve bu nedenle sosyal bilgiler ders kitaplarında kültürel mirasla ilgili görsellere geçmişten bu yana oldukça yer verilmektedir.

Dönmez ve Yeşilbursa (2014)'nın çalışmasında altıncı sınıf öğrencilerine sosyal bilgiler dersi kapsamında somut kültürel miras öğeleri ile ilgili öğrencilerin aktif olarak sürecin içinde yer aldığı etkinliklerden oluşan bir kültürel miras eğitimi verilmiştir. Çalışma sonucunda öğrencilerin somut kültürel mirasa karşı olumlu tutum geliştirmelerinde etkili olmuştur.

Avcı ve Memişoğlu (2016)'nın çalışmasında sosyal bilgiler programında kültürel miras konularına ve kültürel miras eğitimine yeterince yer verilmediği görülmüştür. Bunun için programda düzenlemeler ve zenginleştirmeler yapılarak kültürel miras konularının daha etkili öğretilbileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Gökkaya ve Yeşilbursa (2009)'nın yaptıkları çalışmada, tarihî yerlerin kullanımının, öğrencilerin akademik başarıları ve bilgilerin kalıcılığı konusunda daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gürkan (2015)'in çalışmasında sosyal bilgiler ders kitaplarında somut olmayan kültürel mirasın yerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, ders kitaplarının tümünde somut olmayan kültürel miras öğelerinin yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Fakat bu öğeler kitapta ele alınırken ya belli bir üniteye içerisine sıkıştırılmış ya da üniteler arasında dağınık bir şekilde yerleştirilmiştir. 4-7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında somut olmayan kültürel mirasın boyutları ile ilgili birçok görsel kullanıldığı da görülmektedir. Kitaplarda “somut olmayan kültürel miras” yerine “kültürel miras”, “ortak miras” ve “milli kültür” gibi vurguların sık sık yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ders kitaplarında yerel ve kültürel farklılıklar ön plana çıkarılmış, yerel ve yöresel vurgulara çeşitli öğeler aracılığıyla başvurulmuştur.

Karakuş ve Çağlayan (2016)'nın yaptıkları çalışmalarında 1, 2, 3. sınıf Hayat Bilgisi Öğretim Programlarında kazanımlarda, ders ve çalışma kitaplarındaki etkinlikler ve görsellerde yer alan somut olmayan kültürel miras öğelerine ne düzeyde yer verildiğini ortaya koymaktır. Araştırma sonucunda konu ile ilgili kazanımların, etkinlik ve görsellerin en yüksek oranda 2. Sınıfta yer aldığı belirlenmiştir. Somut olmayan kültürel miras öğelerinin en yoğun olduğu öğrenme alanları ‘Dün, Bugün, Yarın’, ‘Okul Heyecanım’ ve ‘Benim Eşsiz Yuvam’ biçiminde sıralanmıştır. Milli ve dini bayramlar, çocuk oyunları, düğün, kına gecesi gibi özel günler, farklı ülkenin beslenme, oyun ve giyim tarzlarındaki değişimler, geçmişteki ve günümüzdeki

meslekler, el sanatları ürünleri ve atasözü ile ilgili ifade ve etkinliklere daha fazla yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ünlü (2012)'nin ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin kültür algıları üzerine yaptığı çalışmada öğrencilerin, kültür kavramıyla ilgili farklı tanımlamalarda bulunmuşlardır. Bunun yanında kültürü geçmişle ilişkilendirmişlerdir. Ana-baba eğitim düzeyi ile öğrencilerin kültürü geçmiş ve günümüz ile ilişkilendirebilme düzeyleri arasında doğru orantı görülmüştür.

Yeşilbursa (2008) çalışmasında, tarihi yerlerle öğretim yönteminin öğrenci merkezli, öğrenciyi aktif tutan bir yöntem olduğunu belirtmiştir. Tarihi yerlerle öğretim öğrencilerin bilgi, beceri, analiz ve değerlendirme yeteneklerini geliştirdiğini belirtmiştir. Bunun yanında, tarihi yerlerin kullanımı öğrencilerin görerek ve yaşayarak öğrenmelerinin yanında geçmişle bağ kurmalarına da yardımcı olur. Bu şekilde öğrenciyi aktif tutan bu yöntemin kullanımı tarih konularına karşı öğrencinin ilgisini arttırdığı için daha öğretici hale gelir.

Yeşilbursa ve Barton (2011), ilköğretim sosyal bilgiler dersinde miras eğitiminin dâhil edilmesine yönelik öğretmen adaylarının tutumlarını ortaya çıkarmak amacıyla çalışma yapmışlardır. Çalışma sonucunda, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, miras eğitiminin dâhil edilmesine yönelik olumlu tutumlara sahip oldukları, miras yerlerini değerli buldukları ve bu tür yerleri bir öğretim kaynağı olarak kullanmanın yerinde olduğunu belirtmişlerdir.

Yeşilbursa ve Uslu (2014)'nin “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Türk ve Amerikan Miras Eğitimi Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması” adlı çalışmasının sonucunda tarihi yerleri, değerli öğretim ve öğrenme araçları olarak kabul edilmiştir. Ayrıca, tarihî mekânların korunmasının önemli olduğunu belirtmişlerdir.

BÖLÜM-III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve verilerin analizi başlıkları ele alınmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma araştırmacıya yön veren nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Bir olgu hakkında daha bütünsel bir perspektiften veri toplamayarak öğretme amaçlanmıştır. Nitel araştırma yapmak için çeşitli yollar vardır. Nitel araştırmalar doğal bir çerçevede içinde bütünsel resim sunma, kelimelerin analizi, katılımcıların görüşlerinin detaylı incelendiği ve raporlar ile sunulduğu çalışmaları içerir (Creswell, 2013). Nitel araştırmada amaç; derinlemesine betimleme, yorumlama, bireyin bakış açısını anlamadır. Nitel araştırma yöntemlerinden biri de fenomenolojik çalışmadır (Fraenkel ve Wallen, 2006; Akt: Sözen, 2013). Farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgular için (fenomenoloji) olgubilim deseni kullanılır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2011: 19). Olgular yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir. (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 78). Fenomenolojik görüş, sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitimine ilişkin görüşlerini almak için kullanılmıştır. Bu nedenle, fenomenolojik araştırmalar öğretmenlerin deneyimlerini paylaşmasına ve araştırmacıya bu deneyimlerin anlamlarını daha da tanımlamalarını sağlar. (Lester, 1999; Akt: Sözen, 2013). Olgubilim (fenomenoloji) desenini kullanan çalışmaların amacı, insanların belli bir olgu (fenomen) ya da gerçeğin belirli bir yönünü tecrübe etme, yorumlama, anlama ya da kavramsallaştırmada kullandıkları farklı yolları tanımlamaktır. (Çepni, 2010: 104).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmaya 2016-2017 öğretim yılında Denizli iline bağlı Merkezefendi ve Pamukkale ilçelerinde bulunan 12 farklı ortaokulda görev yapan, 10 erkek ve 10 bayan olmak üzere 20 sosyal bilgiler öğretmeni katılmıştır. Bu öğretmenlerin özellikleri Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Çalışmaya Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Cinsiyet Özelliklerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Erkek	10	50
Bayan	10	50
Toplam	20	100

3.3. Verilerin Toplanması

Çalışmanın amaçlarına bakılarak kavramsal çerçeve oluşturulmuş ve görüşme sorularını kapsamlı ve amaca göre hazırlamak amacıyla literatür taraması yapılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitime ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla literatürden yararlanılarak araştırmacılar tarafından “Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitime ilişkin görüşleri nelerdir?” adlı yarı yapılandırılmış bir görüşme formu geliştirilmiştir. Görüşme formunda yer alan soruların açık ve anlaşılabilirliği konusunda uzman görüşüne sunulmuştur. Gelen eleştiriler doğrultusunda, başta sekiz tane hazırlanan görüşme soruları yediye indirilerek görüşme sorularına son şekli verilmiştir. Araştırma verileri öğretmenlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler ile 2017 yılı Şubat ayında toplanmıştır. Görüşmeler yaklaşık olarak 30 dakika sürmüş olup okulda gerçekleştirilmiştir. Görüşme yönteminin kullanılmasının nedeni, bireylerin verilerini, görüşlerini, deneyimlerini ve duygularını ortaya çıkarma yönünden oldukça güçlü olması ve iletişimin en yaygın biçimi olan konuşmayı temel almasındandır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 155).

3.4. Verilerin Analizi

Olgubilim araştırmalarında veri analizi yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmaya yöneliktir. Bu amaçla yapılan içerik analizinde verinin kavramsallaştırılması ve olguyu tanımlayabilecek temaların ortaya çıkarılması sağlanır. İçerik analizinde temel yapılan işlem; birbirlerine benzeyen, aynı kategoride yer alan verileri belirli kavram ve temalar etrafında bir araya getirerek, bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyip yorumlamaktır. Tematik kodlama yaparken özellikle, iç tutarlılık ve dış tutarlılığı göz önünde bulundurmak gerekir. İç tutarlılık; ortaya çıkan temaların anlamlı bir bütün oluşturmasıdır. Dış tutarlılık; ortaya çıkan temaların tümünün araştırmada elde edilen verileri anlamlı bir biçimde açıklayabilmesidir (Yanbastı, 1996).

Görüşme formundan elde edilen bilgiler üzerinde kodlama ve temalandırma çalışması yapılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde veriler dört aşamada analiz edilmektedir (Yıldırım ve şimşek, 2013: 259-260):

- Verilerin kodlanması
- Temaların bulunması
- Kodların ve temaların düzenlenmesi
- Bulguların tanımlanması ve yorumlanması

Araştırmanın amaçları çerçevesinde verilerin çözümlenmesinde kullanmak amacıyla kod listesi oluşturulmuştur. Kod listesinden yararlanarak veriler çözümlenmiş ve temalara ulaşılmıştır. Görüşmeye katılan 20 öğretmene kişisel bilgilerin gizliliği kapsamında kod isimler verilmiştir. Doğrudan alıntılarda öğretmenlerin kod isimleri kullanılmıştır. Daha sonra verilerin çözümlenmesi için ön hazırlık olarak verilerin n okuması sağlanmıştır. Daha sonraki aşamalarda nitel verilerin kodlanması, temalara ulaşma, veriyi örgütleme, nitel bulguların yorumlanması ve raporlaştırılması sağlanmıştır.

3.5. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Araştırmanın iç geçerliğini sağlamak amacıyla uzman ve katılımcı görüşü alınmıştır. Toplanan veriler, verilerin analizi ve sonuçlar araştırma sürecinde uzman incelemesine sunulmuştur. Uzmanlardan gelen geri bildirimler ve öneriler dikkate alınmıştır. Görüşme sonunda toplanan veriler özetlenmiş ve katılımcılardan bunların doğruluğuna ilişkin düşünceleri alınmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin ve bunlara ilişkin araştırmacının ulaştığı sonuçların ve yorumların veri kaynakları ile teyit edilmesinde yarar vardır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 302). Erlandson, Harris, Skipper ve Allen (1993), araştırma sonuçlarının “aktarılabirliğini” arttırmak için iki yöntem önermektedir. Bunlar: Ayrıntılı betimleme ve amaçlı örneklemedir (Akt: Yıldırım ve Şimşek, 2013: 304). Ayrıntılı betimleme nedeniyle elde edilen veriler doğrudan alıntılar yapılarak sunulmuştur. Ayrıntılı betimleme ham verinin ortaya çıkan kavram ve temalara göre yeniden düzenlenmiş bir biçimde okuyucuya yorum katmadan ve verinin doğasına mümkün olduğu ölçüde sadık kalınarak aktarılmasıdır. Doğrudan alıntılar bu amaçla araştırmacılar tarafından sık kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 304).

Çalışmada amaçlı örnekleme modeli kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak verir. Bu anlamda, amaçlı örnekleme yöntemi pek çok durumda, olgu ve olayın keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olur (Patton, 1987; Akt: Yıldırım ve Şimşek, 2013: 135).

Lincoln ve Guba (1985), nitel araştırmalarda güvenirlilik kavramından ziyade tutarlık kavramını önermektedirler (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2013: 305). Araştırmanın tutarlılığını sağlamak amacıyla araştırma sorusu açık bir biçimde ortaya konmuş ve araştırmanın tüm aşamasında araştırma sorusuna bağlı kalınmıştır. Veri toplama araçlarının oluşturulması, verilerin toplanması ve analizi aşamasında tutarlı davranmaya dikkat edilmiştir. Araştırmanın güvenirliliği, Miles ve Huberman (1994)’ın formülü (Güvenirlilik = Görüş Birliği / Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı x 100) kullanılarak hesaplanmıştır. İki farklı uzmanın yapmış olduğu kodlamalar arasındaki tutarlılık toplamda % 89 olarak belirlenmiştir.

BÖLÜM-IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu araştırmadan elde edilen bulgular sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras öğelerinin neleri kapsadığı hakkındaki görüşleri, tarihi kültürel miras eğitiminin sosyal bilgilerle ilişkisi hakkındaki görüşleri, tarihi kültürel miras eğitimi konusuna sosyal bilgiler programında yeterince yer verilip verilmediği konusundaki görüşleri, tarihi kültürel miras eğitiminde hangi yöntem ve teknikler kullanılabileceği ile ilgili görüşleri, tarihi kültürel miras eğitimi verilirken hangi sorunlarla karşılaşıldığı hakkındaki görüşleri, tarihi kültürel miras eğitiminin hangi derslerde verilebileceği ile ilgili görüşleri, Denizli ilinde yer alan tarihi kültürel miras öğelerinin neler olduğu ile ilgili görüşleri olmak üzere yedi kategoride ele alınmıştır.

4.1. Öğretmenlerin Tarihi Kültürel Miras Öğelerinin Neleri Kapsadığı İle İlgili Görüşleri

Bu bölümde, görüşme formunda yer alan 1. soruya verilen yanıtlardan oluşturulan temaların frekans ve yüzdelerdeki verileri yer almaktadır.

Tablo 2. Öğretmenlerin Tarihi Kültürel Miras Öğelerinin Neleri Kapsadığı İle İlgili Görüşleri

Temalar	Erkek	Bayan	f	%
Gelenek ve Görenekler	4	6	10	50
Tarihi Eserler	8	9	17	85
Sözlü Eserler	2	2	4	20
Yazılı Eserler	1	1	2	10
Düğünler	2	1	3	15
Milli Değerler	4	6	10	50
Mimari Yapıtlar	5	6	11	55
Halk Oyunları	2	2	4	20

Tablo 2’de görüldüğü gibi, tarihi kültürel miras öğelerinin neleri kapsadığı ile ilgili olarak sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 85’i tarihi eserler, % 55’i mimari yapıtlar, % 50’si milli değerler ve gelenek ve görenekler, % 20’si sözlü eserler ve halk oyunları, % 15’i düğünler, % 10’u ise yazılı eserler olduğunu belirtmişlerdir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerden biri tarihi kültürel miras öğeleri için kaynağını geçmişten alan değerler olduğunu ve bununla ilgili örneklerini şu şekilde vermiştir:

“Tarihi kültürel miras öğeleri adı üstünde tarihten gelen gelenek, görenek, folklor gibi kültürel değerleri kapsar.”(Ö1).

Bir diğer çalışmaya katılan öğretmende daha çok mimari yapıtlardan ve yazılı eserlerden örnekler vermiştir:

“Camiler, türbeler, medreseler, kervansaraylar, hamamlar, müzelerdeki nesnelere, antik tiyatrolar, saraylar, edebi eserler tarihi kültürel miras öğelerimizdendir.”(Ö13).

Ö19 kod isimli öğretmen de tarihi kültürel miras öğelerini genel bir şekilde gruplandırarak şu şekilde belirtmiştir:

“Geçmişten günümüze ulaşmış olan doğal ve tarihi yapıtların tümünü kapsar.”(Ö19).

4.2. Öğretmenlerin Tarihi Kültürel Miras Eğitiminin Sosyal Bilgiler Eğitimi İle İlişkisi Hakkındaki Görüşleri

Bu bölümde, görüşme formunda yer alan 2. soruya verilen yanıtlardan oluşturulan temaların frekans ve yüzdelerdeki verileri yer almaktadır.

Tablo 3. Öğretmenlerin Tarihi Kültürel Miras Eğitiminin Sosyal Bilgiler Eğitimi İle İlişkisi Hakkındaki Görüşleri

Temalar	Erkek	Bayan	f	%
Sosyal Bilgiler Çok Disiplinli Olduğu için	6	8	14	70
Sosyal Bilgiler Toplumla İlişkili Olduğu İçin	8	9	17	85
Sosyal Bilgilerin Amaçlarında Yer Aldığı İçin	1	1	2	10

Tablo 3’te görüldüğü gibi tarihi kültürel miras eğitiminin sosyal bilgiler dersiyle ilişkisi konusundaki görüşler üç tema altında toplanmıştır. Öğretmenlerin % 85’i sosyal bilgiler dersinin toplumla ilişkisi nedeniyle tarihi kültürel miras öğelerinin de toplum olarak hayatımızın önemli bir yerinde bulunmasından dolayı bağlantılı olduğunu belirtmişlerdir. Buna yakın olarak % 70 ile sosyal bilgiler dersinin çok disiplinli bir ders olduğu ve bu yüzden tarihi kültürel miras eğitimi konusunun sosyal bilgiler eğitiminde yer alması gerektiği yönünde öğretmenlerin görüşleri yer almıştır. % 10’luk bir kısım ise tarihi kültürel miras eğitiminin sosyal bilgiler dersinin amaçları içerisinde yer almasından dolayı ilişkili olduğunu belirtmişlerdir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerden biri tarihi kültürel miras eğitimi ile sosyal bilgiler dersi arasındaki ilişkinin, sosyal bilgiler programında yer alan amaçların arasında kültür konusunun yer almasından dolayı olduğunu şu şekilde belirtmiştir:

“Sosyal bilgiler dersinin konusudur ve sosyal bilgiler dersinin amaçları arasında yer almaktadır.”(Ö5).

Başka bir öğretmen ise sosyal bilgiler dersinin konusunu toplumdan aldığı için, toplumsal bir konu olan kültür konusuyla dolayısıyla kültürel mirasla da ilişkili olduğunu belirtirken şu cümleyi kullanmıştır:

“Sosyal bilgiler ile tarihi kültürel miras eğitimi ayrılmaz bir bütündür. Sosyal bilgiler dersinin konuları toplumu her anlamda kapsayan konulardır bu konuda toplumsal bir konu olduğu için iç içedir.”(Ö8).

Çalışmaya katılan öğretmenlerden biri, tarihi kültürel miras eğitimi verilerek bilincin oluşturulmasında sosyal bilgilerin önemli olduğunu ve bu nedenle ilişkili olduğunu şu şekilde belirtiyor:

“Sosyal bilgiler dersi tarihi kültürel miras bilincinin oluşmasında önemli bir araçtır bu nedenle ilişkilidir.”(Ö9).

Öğretmenlerin bazılarının görüşlerine göre, sosyal bilgiler dersi çok disiplinli bir ders olmasından dolayı tarihi kültürel miras, kültür ve tarihi kültürel miras eğitimiyle ilgili konuları da bünyesinde barındırdığı için ilişkili olduğunu şöyle belirtmişlerdir:

“Sosyal bilgiler dersi çok disiplinli bir derstir. Bu nedenle tarihi kültürel miras eğitimi de sosyal bilgiler dersiyle ilişkilidir.”(13).

“Sosyal bilgiler dersi verilerini sosyal bilimlerden alıyor. Bu nedenle tarihi kültürel miras eğitimi birçok sosyal bilim derslerini içermesinden ziyade bunların hepsini bünyesinde toplayan sosyal bilgiler dersinde verilmesi uygundur.”(Ö14).

4.3. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programında Tarihi Kültürel Miras Eğitime Yeterince Yer Verilip Verilmediği Hakkındaki Görüşleri

Bu bölümde, görüşme formunda yer alan 3. soruya verilen yanıtlardan oluşturulan temaların frekans ve yüzdelik şeklindeki verileri yer almaktadır.

Tablo 4. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programında Tarihi Kültürel Miras Eğitime Yeterince Yer Verilip Verilmediği Hakkındaki Görüşleri

Temalar	Erkek	Bayan	f	%
Yeterince Yer Verilmiştir	14	14	28	140
5. sınıfta yer verilmiştir	5	4	9	45
Programda yer verilmiştir	1	2	3	15
Bütün sınıf düzeylerine serpiştirilmiştir	2	3	5	25
Kalıcı olmamaktadır	3	3	6	30
Yaş düzeyi uygun değildir	1	1	2	10
Ders saati yeterli değildir	2	1	3	15
Yeterince Yer Verilmemiştir	9	5	14	70
6 ve 7. Sınıflarda az yer verilmiştir	4	4	8	40
Ayrı ders olarak verilmelidir	1	0	1	5
Detaylandırılmalıdır	4	1	5	25

Tablo 4'te belirtildiği gibi sosyal bilgiler programında tarihi kültürel miras eğitimine yeterince yer verilip verilmediği ile ilgili çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine bakıldığında programda yer verilmiş olmasına rağmen yetersiz olduğu görülmektedir. Örneğin, yeterince yer verilmiştir diyen 28 kişi olmasına rağmen bunun içinden 6 kişi kalıcı olmamasından, 2 kişi sadece 5. sınıfta ağırlıklı verilmesinin yaş düzeyine uygun olmadığını belirtirken, 3 kişide programda yeterli olmasına rağmen ders saati yeterli olmadığını belirtmektedir. Yeterince yer verilmemiştir diyen 14 kişiden 8'i 6 ve 7. sınıflarda az yer verildiğini, 5'i ise kavramsal olarak kaldığını, detaylandırılmadığını belirtmektedir. 1 kişi ise yeterli olmadığının yanında bu dersin tamamen ayrı bir ders olarak öğrenciye verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Öğretmenlerin bazıları görüşlerinde, tarihi kültürel miras eğitiminin sınıf düzeylerine göre sosyal bilgiler dersinde oransız dağıtıldığını şu şekilde belirtmiştir:

“5. sınıflarda tarihi kültürel miras eğitiminden yoğun şekilde bahsediliyor fakat 6 ve 7. sınıflarda bu konuya az yer verilmektedir.”(Ö1).

“Tarihi kültürel miras eğitimi konusu yeterince yer verilmemiştir. 5. Sınıflarda yoğun şekilde yer verilmiştir fakat bu sınıf düzeyi bu konuları kavrayabilecek olgunlukta değildir bu nedenle üst kademelerde bu konuya ağırlık verilmelidir.”(Ö7).

Ö4 kod isimli öğretmen tarihi kültürel miras eğitiminin sosyal bilgiler dersinde yeterince yer verildiğini belirtenlerden biridir. Fakat yine de bazı aksaklıkların olduğunu şu şekilde belirtmiştir:

“Tarihi kültürel miras eğitimi konusuna yeterince yer veriliyor. Fakat süre yetersiz olduğu için detayına inemiyoruz.”(Ö4).

Öğretmenlerden biri tarihi kültürel miras eğitiminin sosyal bilgiler dersinde yeterince yer verilmemesinin yanında sürenin yetersizliğinden dolayı teorik işlendiğini bu nedenle öğrencide soyut kaldığını belirtmiştir. Bunun yanında bu konuya şu şekilde bir öneri getirmiştir:

“Tarihi kültürel miras eğitimi konusuna sosyal bilgiler dersinde yeterince yer verilmemekle birlikte süre yetersizliğinden soyut olarak anlatılıyor ve kalıcı olmuyor. Bu nedenle bu konu ayrı bir ders olarak verilmelidir.”(Ö6).

Ö9 kod isimli öğretmen tarihi kültürel miras eğitimine sosyal bilgiler dersinde yeterince yer verilip verilmediği konusundaki düşünceleri geniş bir bakış açısından bakarak şu şekilde belirtmiştir:

“Tarihi kültürel miras eğitimi konusuna yeterince yer verilmesi nerden bakıldığına göre değişir. Örneğin programda yer veriliyor fakat öğrencilerin bu konuyu içselleştirmeleri boyutunda yeterince yer verilmiyor. Bunun nedeni müfredat yoğunluğu olabilir.”(Ö9).

4.4. Öğretmenlerin Tarihi Kültürel Miras Eğitimi Anlatılırken Hangi Yöntem Ve Tekniklerin Kullanılacağı Hakkındaki Görüşleri

Bu bölümde, görüşme formunda yer alan 4. soruya verilen yanıtlardan oluşturulan temaların frekans ve yüzdelerdeki verileri yer almaktadır.

Tablo 5. Öğretmenlerin Tarihi Kültürel Miras Eğitimi Anlatılırken Hangi Yöntem ve Tekniklerin Kullanılacağı Hakkındaki Görüşleri

Temalar	Erkek	Bayan	f	%
Sınıf Dışı Etkinlikler	6	12	18	90
Sözlü Tarih	1	0	1	5
Müze gezileri	0	3	3	15
Gezi Gözlem	5	9	14	70
Sınıf İçi Etkinlikler	8	16	24	120
Soru Cevap	0	3	3	15
Sunuş Yöntemi	0	1	1	5
Beyin Fırtınası	0	1	1	5
Münazara	0	1	1	5
Drama	0	4	4	20
Sanal Müze	3	1	4	20
Görsel Materyal Kullanımı	5	5	10	50

Tablo 5’te görüldüğü gibi tarihi kültürel miras eğitimi konusu anlatılırken kullanılacak yöntem ve teknikler sınıf içi ve sınıf dışı etkinlikler şeklinde iki ana

tema altında verilmiştir. Sınıf dışı etkinliklerden olan gezi gözlem yöntemini öğretmenlerin % 70'i tercih ederken, % 15 müze gezileri, % 5'i ise sözlü tarih yöntemini tercih etmişlerdir. % 50'si sınıf içi etkinliklerden olan görsel materyal kullanımı belirtilmiştir. Bunun yanında % 20'si drama ve sanal müze yöntemini, % 15' i soru cevap tekniği, % 5'i sunuş yöntemi, beyin fırtınası, münazara yöntemlerinin uygun olduğunu belirtmişlerdir. Bu soru hakkındaki öğretmenlerin görüşlerinden bazıları şunlardır:

Ö8 kod isimli öğretmen tarihi kültürel miras eğitimi kapsamında yapılan gezilerde eşlik eden rehberlerin öğrencinin düzeyine göre tanıtım yapması gerektiğini şöyle belirtmiştir:

“Öğrencilerin bulunduğu bölgedeki tarihi kültürel miras alanlarına geziler düzenleyerek çocukların yaş düzeyine uygun şekilde buralar anlatılabilir.”(Ö8).

Öğretmenlerden biri ise tarihi kültürel miras eğitiminde gezi gözlem tekniğinin kullanılması gerektiğini ama imkân olmadığında da sanal müze ile bu eksikliği kapatılabileceğini şu şekilde belirtmiştir:

“En güzel yöntem gezerek, görerek, dokunarak yapılandır ancak buna imkân olmadığı durumlarda ise sanal müze ile bu sağlanabilir.”(Ö9).

Ö19 kod isimli öğretmen öğrenciyi aktif tutarak etkinlikler yapılması gerektiğini belirtmiştir. Bunun içinde şu yöntem ve tekniklerin kullanılması görüşündedir:

“Drama, sunum, sunuş yöntemi kullanılarak anlatılabilir. Bunun yanında görsel materyallerden de yararlanılabilir.”(Ö19).

4.5. Öğretmenlerin Tarihi Kültürel Miras Eğitimi Verirken Hangi Sorunlarla Karşılaştığı Konusundaki Görüşleri

Bu bölümde, görüşme formunda yer alan 5. soruya verilen yanıtlardan oluşturulan temaların frekans ve yüzdelerindeki verileri yer almaktadır.

Tablo 6. Öğretmenlerin Tarihi Kültürel Miras Eğitimi Verirken Hangi Sorunlarla Karşılaştığı Konusundaki Görüşleri

Temalar	Erkek	Bayan	f	%
Okul Yönetimi İle İlgili Sorunlar	9	6	15	75
Gezi İzinlerinin Kolay Alınmaması	4	1	5	25
Materyal Eksikliği	5	5	10	50
Öğrenci İle İlgili Sorunlar	2	4	6	30
Öğrencilerin İlgisiz Olması	2	2	4	20
Öğrencilerde Anakronizm Sorunu	0	1	1	5
Farklı Kültürel Mirasları Benimsememesi	0	1	1	5
Ders İle İlgili Sorunlar	4	8	12	60
Kitapların yetersiz kalması	1	1	2	10
Sürenin Yetersiz Olması	0	4	4	20
Anlatımın Soyut Kalması	3	3	6	30
Dış etkenler ile ilgili sorunlar	1	1	2	10
Velilerin İlgisiz Olması	1	0	1	5
Gezi yapılacak mekânların yetersiz olması	0	1	1	5

Tablo 6’da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitimi verirken % 75’lik oranla en çok karşılaştıkları sorun okul yönetimi ile ilgili sorunlardır. Bunlar: % 25 gezi izinlerinin alınırken yaşanan problemler bir diğeri ise % 50 materyal eksikliği konusunda yaşanan sorunlardır. Buna yakın bir başka sorun ise % 60 ders ile ilgili sorunlardır. Bunlar: % 10 kitapların yetersiz kalması, % 20 sürenin yetersiz olması, % 30 ise derste anlatımın soyut kalmasıdır. Diğer sorunları oluşturan ana temalar ise, % 6 öğrenci ile ilgili sorunlardır. Bunlardan en fazla % 20 ile öğrencilerin ilgisiz olması, %5’ide öğrencide anakronizm sorunu ve farklı kültürel mirasları benimsememe problemi olduğunu belirtmişlerdir. Bunların yanında % 5’ i velilerin ilgisiz olmasını ve gezi yapılacak mekanların yetersiz olmasını içeren dış etkenler ile ilgili sorunların olduğunu belirtmişlerdir.

Ö1 kod isimli öğretmen tarihi kültürel miras eğitimi verilirken okullarda yeterli materyal olmaması sorunuyla karşılaştığını şu cümlelerle belirtmiştir:

“Tarihi kültürel miras eğitimi hakkında bir konu öğretilirken o konuda gerekli materyalin olması öğrencide kalıcı olmasını sağlayacaktır. Ancak okullarımızda yeterli materyal bulunmamaktadır.”(Ö1).

Öğretmenlerden bazıları tarihi kültürel miras konusunun genişliğinden dolayı ders saati süresinin yetmediğini belirtmişlerdir:

“Tarihi kültürel miras eğitimi kapsamlı bir konudur ve bu konu anlatılırken süre yetersiz kalıyor.”(Ö10).

“Sosyal bilgiler dersinin ders saati az olduğu için tarihi kültürel miras eğitimi konusunda etkinlik yapmaya zaman kalmıyor.”(Ö15).

Ö17 kod isimli öğretmen tarihi kültürel miras eğitimi kapsamında yapılacak geziler için izin alma safhasında sorunlar yaşandığını şu şekilde belirtmiştir:

“Tarihi kültürel miras eğitimi konusu alan gezilerine müsait bir konu ancak okul dışı etkinlikler yapılırken ilgili makamlardan izin alma konusunda çok problemler yaşıyoruz.”(Ö17).

Öğretmenlerden biri tarihi kültürel miras eğitimi verilirken öğrencilerin dönemin şartlarını dikkate almadan sorguladıklarını ve bu yüzden tarihi kültürel miras öğelerini benimsemediklerini şu şekilde açıklamıştır:

“Öğrenciler tarihi kültürel miras eğitiminde işlenen tarihi mekânlar ya da adet, gelenek, göreneklerimiz dönemin şartlarıyla değil bugünün şartlarıyla yorumlayarak sorguluyorlar. Ayrıca başka dinlerden kalan eserleri benimsemiyorlar. Farklı kültürleri benimsemiyorlar.”(Ö19).

4.6. Öğretmenlerin Tarihi Kültürel Miras Eğitiminin Hangi Derslerde Verilmesi Gerektiği Konusundaki Görüşleri

Bu bölümde, görüşme formunda yer alan 5. soruya verilen yanıtlardan oluşturulan temaların frekans ve yüzdelerindeki verileri yer almaktadır.

Tablo 7. Öğretmenlerin Tarihi Kültürel Miras Eğitiminin Hangi Derslerde Verilmesi Gerektiği Konusundaki Görüşleri

Temalar	Erkek	Bayan	f	%
Sosyal Bilgiler	8	9	17	85
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	2	1	3	15
Teknoloji ve Tasarım	3	3	6	30
Türkçe	4	10	14	70
Müzik	3	1	4	20
Beden Eğitimi	2	0	2	10
Fen Bilgisi	0	2	2	10
Matematik	0	1	1	5
İngilizce	0	1	1	5
Tarih	1	2	3	15
Halk kültürü	2	2	4	20
Diğer Seçmeli Dersler	3	2	5	25
Sanat Tarihi	2	0	2	10

Tablo 7’de sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitiminin hangi derslerde verilmesi gerektiği ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Öğretmenlerin % 85’i sosyal bilgiler dersinde, % 70’i Türkçe dersinde görülmesi gerektiği belirtilmiştir. Bununla beraber İngilizce ve matematik dersleri % 5’i tarafından tercih edilerek en az belirtilen dersler olmuştur.

Çalışmaya katılan öğretmenlerden bazıları, tarihi kültürel miras eğitiminin diğer derslerde verilirken ne şekilde verilebileceğini şu şekilde açıklamışlardır:

“Sosyal bilgiler, din kültürü ve ahlak bilgisi ve teknoloji tasarım dersinde yer verilmelidir. Özellikle teknoloji ve tasarım dersinde tarihi kültürel miras öğelerimizle ilgili maket çalışmaları yapılabilir.”(Ö1).

“Sosyal bilgiler dersinde ağırlıklı olması koşuluyla Türkçe dersinde metinler içerisinde tarihi kültürel miraslarımız işlenebilir.”(Ö2).

“Sosyal bilgiler, din kültürü ve ahlak bilgisi, Türkçe derslerinin yanında fen bilgisi ve matematik gibi sayısal derslerde de bilim adamları, icatları ve buluşları konularıyla bağdaştırarak tarihi kültürel miras eğitimi konusu işlenmelidir.”(Ö8).

Ö9 kod isimli öğretmen verilmesi gereken derslerin yanında bir öneri daha getirerek şu şekilde görüşünü belirtmiştir:

“Sosyal bilgiler, Türkçe vs. gibi kemik derslerde verilmesinin yanında üniversitede sosyal bilgiler öğretmenliğinde verilen sanat tarihi dersinin 5, 6 ve 7. sınıf düzeyine uygun şekilde müfredata eklenmesi gerekiyor.”(Ö9).

Öğretmenlerden biri tarihi kültürel miras eğitiminin verilmesi gereken derslerin sınırlandırılmaması gerektiğini her derste verilebileceğini şu şekilde belirtmiştir:

“Sadece sosyal bilgiler dersinde verilmemeli, sınırlandırılmamalıdır. Diğer derslerin içinde verilmelidir. Hatta seçmeli bir ders olarak konulabilir. Ancak halk kültürü seçmeli dersi tamamen tarihi kültürel miras eğitimi yansıtmamasına rağmen seçmeli ders olduğu için öğretmenler ve öğrenciler tarafından yeterince önem verilmiyor.”(Ö14).

4.7. Öğretmenlerin Denizli İlindeki Tarihi Kültürel Miras Öğelerinin Neler Olduğu Konusundaki Görüşleri

Bu bölümde, görüşme formunda yer alan 5. soruya verilen yanıtlardan oluşturulan temaların frekans ve yüzdelerindeki verileri yer almaktadır.

Tablo 8. Öğretmenlerin Denizli İlindeki Tarihi Kültürel Miras Öğelerinin Neler Olduğu Konusundaki Görüşleri

Temalar	Erkek	Bayan	f	%
Akhan Kervansarayı	3	2	5	25
Germiyanlıoğulları Tarihi Vakıflar Hamamı	1	0	1	5
Kaklık Mağarası	0	1	1	5
Keloğlan Mağarası	0	1	1	5
Denizli Konağı	0	1	1	5
Buldan Tarihi Evleri	4	2	6	30
Hierapolis Antik Kenti	5	6	11	55
Leodikya Antik Kenti	4	5	9	45

Tarihi Öğretmenevi	2	0	2	10
Denizli Lisesi	2	0	2	10
Behice Sultan Höyüğü	2	0	2	10
Atatürk Etnografya Müzesi Eserleri	3	2	5	25
Buldan Kumaş ve Dokuması	3	1	4	20
Zeybek Oyunu	3	2	5	25
Çameli Budizm Kalıntıları	1	0	1	5
Kaleiçi Tarihi Çarşısı	1	0	1	5
Yöresel Yemekler	3	3	6	30
Babadağlılar İşhanı	0	1	1	5
Karahayıt kaplıcaları	0	1	1	5

Tablo 8’de sosyal bilgiler öğretmenlerinin Denizli ilindeki tarihi kültürel miras öğelerinin neler olduğu ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir. En yüksek % 55 oranla Hierapolis Antik Kenti söylenmiştir. İkinci sırada ise % 45 Leodikya Antik Kenti gelmiştir. En düşük oranlar % 5 ile Germiyanlıoğulları Tarihi Vakıflar Hamamı, Kaklık Mağarası, Keloğlan Mağarası, Denizli Konağı, Babadağlılar İşhanı, Karahayıt Kaplıcaları, Çameli Budizm Kalıntıları, Kaleiçi Tarihi Çarşısına verilmiştir. Denizli’nin tarihi kültürel miras öğeleri ile ilgili öğretmenlerin bazı görüşleri şunlardır:

Öğretmenlerden bazılarının Denizli ilinin tarihi kültürel mirasları ile ilgili görüşleri şunlardır:

“Denizli ili ilk çağlardan günümüze kadar pek çok devlete, insan topluluğuna mekân olmuş bir yöredir. Hierapolis antik kenti, Leodikya antik kenti, giyim tarzı, yemekleri, zeybek oyunu, mimari yapı özellikleri ve daha pek çok sayamadığımız kültür öğeleri ile zengin bir ilimizdir.”(Ö2).

“Denizli tarih ve kültürünü incelerken şehir merkezi ve köyler diye ayrılmalıdır. Denizli’nin Acıpayam ve Teke yöresi kültürü ile Çal, Çivril taraflarındaki kültür arasında farklılıklar vardır. Örneğin, Çameli’nde Budizm’den kalan tarihi öğeler ve kültürel gelenekler vardır. Denizli savaşılmadan alınan ülkemizin ender yerlerinden biridir.”(Ö17).

BÖLÜM-V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlara ve önerilere ver verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Yapılan bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitimi hakkındaki görüşleri alınmıştır. Tarihi kültürel miras öğeleri bir toplum için, toplumun var olduğunun kanıtıdır. Tarihi kültürel miras öğelerini korumak ve yaşatmak için öncelikle onların neler olduğunu, neleri kapsadığı bilmek gerekir. Bu nedenle sosyal bilgiler öğretmenlerine tarihi kültürel miras öğelerinin neleri kapsadığı sorulmuştur. Öğretmenlerin % 85'inin görüşüne göre, tarihi kültürel miras öğeleri denilince akla ilk gelen geçmişten günümüze ulaşmış, geçmişe ışık tutan tarihi eserler olmuştur. Sonrasında % 50'si gelenek görenekler ve milli değerler olduğunu söylemiştir. Bu konuda yapılan bazı araştırmalarda bulunmaktadır. Bunlardan örnek verecek olursak, Ünlü (2012)'nin çalışmasında ilköğretim öğrencilerinin kültür algıları incelenmiştir. Bunun sonucunda öğrencilerin kültürü geçmişle bağdaştırarak kültür ile ilgili farklı tanımlarda bulduklarını belirtmiştir. Bunun yanında gelenek, göreneklerimiz, sözlü eserlerimiz, yazılı eserlerimiz, düğünlerimiz, sporlarımız, mimari yapıtlarımız, halk oyunlarımız ve bu temalar altında yer alan daha birçok öğelerimiz olduğu sonucuna varılmıştır. Deveci (2009), sosyal bilgiler öğretmen adaylarının hazırladığı kültür portfolyolarını incelemiştir. Sosyal bilgiler dersi ile kültür arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının kendi kültürlerini anlatırken düğün, geçim kaynağı, halk oyunları, halk müziği ve ozanları, şive gibi çeşitli maddi ve manevi kültür öğelerinin yanında en çok yararlandıkları kültür öğesi yemek olmuştur.

Tarihi kültürel miras eğitimi konusunda örneklem grubu olarak sosyal bilgiler öğretmenlerinin seçilme nedeni bu konunun sosyal bilgiler programında ayrı bir

öğrenme alanı olarak yer almasından ve sosyal bilgiler dersiyle doğrudan ve dolaylı olarak birçok bağlantısı bulunmasından dolayıdır. Bu nedenle tarihi kültürel miras eğitiminin sosyal bilgiler eğitimiyle olan ilişkisi sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinden faydalanılarak ortaya çıkarılmak istenmiştir. Görüşmeler sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 85'i sosyal bilgiler dersinin konusunda toplum olduğundan dolayı kültürle birebir ilişkili olduğu görüşündedir. % 70'i de sosyal bilgilerin disiplinler arası ya da çok disiplinli bir çalışma alanı olmasından dolayı tarihi kültürel miras eğitimiyle ilişkili olduğu yönünde görüşler beyan etmişlerdir. Sosyal bilgiler dersiyle tarihi kültürel miras eğitimi dersinin ilişkili olduğunu gösteren bazı çalışmalar yapılmıştır. Deveci (2009)'nin yapmış olduğu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinden çıkan sonuçları pekiştirir niteliktedir. Yapılmış olan çalışmada öğretmen adaylarının tamamı kültür ile sosyal bilgiler arasında yakın bir ilişki olmasının sebebi olarak, sosyal bilgilerin bir insan bilimi olması ve disiplinler arası yaklaşımla ele alınmasını göstermişlerdir. Bununla birlikte sosyal bilgiler dersinde bireyin kendini, yakın çevresini, başka toplumları sosyal bilgiler dersi ile öğrendiği bu nedenle sosyal bilgiler dersinde kültür öğretimi yapıldığı belirtilmiştir.

Çalışma sonucunda tarihi kültürel miras eğitimi ile sosyal bilgiler arasında önemli boyutta bir ilişki ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte tarihi kültürel miras eğitiminin sosyal bilgiler programında yeterince yer verilip verilmediği hakkında da öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Sosyal bilgiler dersiyle olan ilişkiye rağmen öğretmenlerin görüşleri aksi yönde olmuştur. Çalışmaya katılan öğretmenlerin % 45'i sadece 5. Sınıflarda yeterince yer verildiğini bununla birlikte % 40'ı da 6 ve 7. Sınıflarda yeterince yer verilmediğini ve % 25'i de bu konunun tüm sınıf düzeylerinde serpiştirilerek verildiğini belirtmişlerdir. % 25'i teorik olarak kaldığını, detaylı bir şekilde anlatılmadığını belirtmiş ve ders kitaplarında yapılandırıcı eğitim gereği bilgi yoğunluğunun azaltılması nedeniyle kültürel miraslar konusunda da yeterli bilgiye ulaşamaması başka bir sorun olduğunu belirtmişlerdir. İlgili konuya dair bilgilere ulaşmak için ekstra yardımcı kitap önermenin yasak olması öğretmenlerin en çok yakındıkları sorunlardan biri olmuştur. % 15'i de detaylı şekilde konunun öğrenciye aktarılması ve etkinliklerle bu konunun içselleştirilmesi için yeterli ders saatinin olmadığını belirtmişlerdir. Tüm bu nedenlerden dolayı çalışmaya katılan öğretmenlerin % 30'u bu konunun öğrencide kalıcı olacak şekilde yer verilmediğini

söylemişlerdir. Bu görüşlerin aksine yapılan çalışmaların bazılarında ise sosyal bilgiler programında bu konulara yeterince yer verildiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Örneğin, Çengelci (2012)'nin yapmış olduğu çalışmada sosyal bilgiler öğretim programında somut olmayan kültürel mirasın yeri araştırılmış ve somut olmayan kültürel miras öğelerinin 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer aldığı gözlemlenmiştir. Bunun yanında kazanım ve etkinlik örneklerinin en fazla kültür ve miras öğrenme alanı içerisinde yer aldığını ifade edilmiştir. Bıyıklı (2010) sosyal bilgiler ders kitaplarında kültürel miras konusunun ve kültürel miras öğelerinin nasıl sunulduğu konusunda bir araştırma yapmıştır. Bu çalışmada kültürel miras öğelerine geçmişten bu yana önem verildiği ve bu nedenle kültürel mirasla ilgili görsellerin geçmişten günümüze sosyal bilgiler ders kitaplarında önemli ölçüde yer aldığı belirtilmektedir. Aslan ve Çulha (2008)'nin yapmış olduğu çalışmada da Türkiye'deki 4. ve 6. sınıf öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmaya göre, öğretim programında kültürel miras eğitiminin ulusal kimlik geliştirilmesinde başarılı olduğu sonucuna varılmıştır. Sertkaya (2010) 'nın yapmış olduğu çalışmada betimsel tarama yöntemi kullanarak yapmış olduğu ilköğretim II. kademe sosyal bilgiler dersi öğretiminde kültür aktarımı ve kültürel kimlik geliştirme çalışmasıdır. Bu araştırmaya göre sosyal bilgiler öğretim programının bu konuya uygun olduğu görülmüştür. Sidekli ve Karaca (2013)'nin çalışmalarında sosyal bilgiler öğretiminde yerel, kültürel miras öğelerinin kullanımına ilişkin öğretmen adayları görüşleri belirlenmiştir. Araştırma verilerinden çıkan sonuçta öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde yerel kültürel miras öğelerinin kullanılmasına ilişkin olumlu görüş bildirdikleri gözlemlenmiştir.

Tarihi kültürel miras eğitiminin öğrencide merak uyandırması ve kalıcı olması için bazı yöntem tekniklerle desteklenmelidir. Bu konuda öğretmenlerin görüşlerine bakarsak, % 70'i gezi gözlem tekniğini tercih etmişlerdir. Çünkü bilimsel araştırmalar gösterir ki görerek, dokunarak yapılan öğrenme diğerlerine göre daha kalıcı olmaktadır. Bu konu ile ilgili Dönmez ve Yeşilbursa (2014)'nin çalışmasında altıncı sınıf öğrencilerine sosyal bilgiler dersi kapsamında somut kültürel miras öğeleri ile ilgili öğrencilerin aktif olarak sürecin içinde yer aldığı etkinliklerden oluşan bir kültürel miras eğitimi verilmiştir. Çalışma sonucunda öğrencilerin somut kültürel mirasa karşı olumlu tutum geliştirmelerinde etkili olmuştur. % 20'si ise gezi gözlem tekniği için uygun ortam ve imkân olmaması durumunda drama ve sanal müze ile öğretimin yapılması gerektiği görüşünü belirtmişlerdir. % 15'i ise müze gezisi

yapılarak o dönemlere ait eserleri görme imkânı olacağını savunmuştur. Aynı şekilde müzelerde etkinlikler yapılarak bu eserlerin tanıtılabileceğini belirtmişlerdir. Bu konuyla ilgili Ulusoy (2009)'un ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kültür ve miras öğrenme alanının işlenişi ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesine yönelik yaptığı çalışmada, kültür ve mirasları yansıtan çeşitli görsel unsurlardan faydalanılarak etkinlikler yaptırılması gerektiği şeklinde belirtilmiştir.

Tarihi kültürel miras eğitimine ilişkin öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar üzerine öğretmen görüşleri alınmıştır. Görüşmeler sonucunda % 50'si materyal eksikliği ile ilgili sorunlarla karşılaşan öğretmen sayısı fazladır. Materyal eksikliği teması içinde yer alan konular ile ilgili yapılacak gezi alanlarının yetersiz olduğundan bahseden öğretmenler olmuştur. Bunun yanında tarihi kültürel miras öğeleri ile ilgili yapılan maket, afiş vs. görsel materyal ürünlerini saklamak için okullarda yeterli alan bulunmadığı ve bu nedenle dersle ilgili materyale ulaşmanın sorun olduğunu belirtmişlerdir. Sonrasında % 30'unun görüşleri anlatımın teorik olduğu ve bu nedenle soyut kaldığı yönünde olmuştur. % 20'si de izin için prosedürlerin çok olmasından dolayı öğretmenlerin müze ve öğrenme yeri türü tarihi kültürel miras öğeleri ile zengin alanlara yapılan gezileri fazla tercih etmediğini belirtmişlerdir.

Tarihi kültürel miras eğitiminin verilebileceği dersler konusunda öğretmenlerin görüşleri % 85'i sosyal bilgiler dersinde verilmesi gerektiğini ancak sadece bir derse sıkıştırılmak yerine ilgili konularda diğer derslerde de verilebileceği yönünde görüşler yoğunlukta olmuştur. % 70'i Türkçe dersinde okuma parçalarında bu öğelerin yer verilebileceğini belirtmişlerdir. % 30'u teknoloji ve tasarım dersinde gerek resim çizimlerinde gerekse maket hazırlamalarında bu tür konularla temalar oluşturularak etkinlikler yapılabileceğini belirtmişlerdir. % 20'si halk kültürü seçmeli dersinde bu eğitimin verildiğini belirtmiştir. Fakat bunun aksine % 25'i halk kültürü seçmeli dersinde tarihi kültürel miras öğeleri konularına ağırlık verilmediğini ve seçmeli ders olduğu için öğretmenler ve öğrenciler tarafından bu derse yeterli önem verilmediği için bu dersin diğer dersler içinde yer almasının yanında ayrı bir ders olarak okutulması görüşündedir. % 10'nun belirttiği sanat tarihi dersi için ise, sanat tarihi dersi şu anda sosyal bilgiler öğretmenliği ana bilim dalı programında ders olarak okutulmaktadır. Ancak ilköğretim ve ortaöğretimde 40 yıldır sanat tarihi müfredatı yenilenmekte, fakat yeterli olmayıp günümüz standartlarına erişememiştir. Bu nedenle 1960-1970'li yıllarda okutulan sanat tarihi dersi, 1970'li yıllardan sonra gereksiz

görülerek kaldırılmıştır (Külçü, 2015). Aynı bir ders olarak işlenmesi gerektiği görüşüyle aynı temaya alınabilecek olan bu görüşte de aynı bir ders olarak eski programlarda var olan sanat tarihi dersinin tekrar geri gelmesi yönünde olmuştur.

Tarihi kültürel miras öğelerinin neleri kapsadığı yönünde olan soruya benzer bir soru olan Denizli ilinin tarihi kültürel miras öğelerinin neler olduğu konusunda öğretmenlerin % 55'i Denizli'yle bütünleşen Hierapolis Antik Kentini belirtmişlerdir. Sonrasında sırasıyla, % 45'i Leodikya Antik Kenti, % 30'u Buldan Tarihi Evleri, %30'u yöresel yemeklerini, % 25'i zeybek oyununu, % 25'i Atatürk Etnografya Müzesi ve Eserlerini şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

5.2. Öneriler

Çalışmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinden yola çıkarak birkaç öneride bulunulabilir. Bunlar:

- Sosyal bilgiler programında tarihi kültürel miras konularının teorik olarak kalmasından ziyade görseller ve etkinliklerle zenginleştirilerek, daha fazla yer verilmelidir.
- 5. Sınıfta tarihi kültürel miras eğitimine yoğun şekilde yer verilmesinin öğrencinin yaş seviyesine uygun olmadığını düşünen öğretmenlerden bazıları tarihi kültürel miras eğitimine 6 ve 7. Sınıf düzeylerinde yoğunluk verilmesini önermişlerdir. Bu nedenle 5. Sınıfta giriş düzeyinde kavramlar öğretilirken 6 ve 7. Sınıfta pekiştirme ve geliştirme düzeyinde kavramlar eklenerek çocuğun seviyesine uygun hale getirilebilir.
- Müze ve ören yeri gibi tarihi kültürel miras öğeleri yönünden zengin olan alanlara gezilerin yapılmasını gerekli gören 14 öğretmenin görüşlerine göre bu geziler için izin alma konusunda maddi ve manevi aksaklıkların meydana geldiğini belirtmişlerdi. Bundan dolayı bu tür gezilerin ilçe belediyeleri ya da Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından yapılması hem maddi olanaklar açısından hem de izin alma konusundaki sıkıntılardan dolayı daha iyi olacağını düşünmekteyim. Ülkemizde yer alan bir kurum olan ÇEKÜL (Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma) Vakfı'nın etkinliklerine katılarak ve bu kurumunda okullarla iş birliği içinde bu

gezilerini planlaması hem öğrenciler için maliyetsiz hem de verimli bir etkinlik olacaktır. Bu geziler yapılırken öğrencilere bu alanlarla ilgili olan önemli olayların ve korunması gerektiğiyle ilgili bilgilerin yer aldığı bir afiş dağıtılması gezide daha aktif olmalarını sağlayacaktır. Aynı zamanda bu tür tarihi kültürel miras alanlarında drama türü etkinlikler yapılarak öğrenilen bilgilerin kalıcılığını arttırmanın yanında öğrencinin sıkılmaması da sağlanabilir.

- Tarihi kültürel miras eğitiminde öncelikle öğrencide merak ve ilgi uyandırmak gerekiyor. Çünkü öğrenciler teknoloji çağında ama interneti sadece sosyal medya hesaplarını takip etme amacıyla kullanıyorlar ve bu nedenle araştırma konusunda isteksiz oluyorlar. Bu amaçla ilk önce öğrencinin velileri bu konuda bilinçlendirilmelidir. Tarihi kültürel miras eğitimi konusunda uzman biri tarafından seminer ya da bir etkinlik düzenlenerek bu alanların gezilip sadece fotoğraf çekilecek mekânlar olmadığı bu alanların toplum için ne kadar önemli olduğunu ailelere anlatmalıyız. Bu sayede okulda öğretmenler tarafından bilinçlenen öğrenci evde de bilinçlenecek ve tarihi kültürel miras öğelerini bilen ve sahip çıkan bir gelecek var olacak. Bu bilinçlenme öğrencide küçük yaşlarda başlaması için bu konudaki dersin 5, 6 ve 7. Sınıf düzeylerinde yoğunluklu olarak verilmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin bazılarının görüşlerinde de yer alan ayrı bir ders olarak bu eğitimin verilmesi daha etkili olacaktır. Çünkü ders saatlerinin yetersiz kalması sebebiyle birçok ders teorik anlatılmaktadır. Bu dersin içselleştirilmesi için teorikten ziyade etkinliklerle desteklenerek işlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle bu tarihi kültürel miras eğitimi dersi ayrı bir ders olarak zorunlu olarak okutulması gerekmektedir.
- Kamu spotu veya zorunlu yayın olarak televizyonlarda ülkemizde yer alan tarihi kültürel miras öğeleri ile ilgili bilgilere, görsel reklamlara yer verilebilir. Bu da öğrencide ilgi uyandırmayı sağlayabilir.
- TRT ÇOCUK kanalında yer alan İstanbul Muhafızları gibi tarihi kültürel miras öğelerini tanıtan ve onları korumak için gereken mesajı veren, hem eğlendirip hem öğreten çizgi filmler artırılarak küçük yaşlarda bu bilincin verilmesi sağlanabilir.

- Halk Eğitim Merkezlerinde yok olmak ve unutulmak üzere olan tarihi kültürel miras öğelerinin tekrar canlanmasını sağlayacak kurslar açılarak ve bu kurslara katılan kursiyerlerle okullarda öğrenciler önünde tanıtım yapılabilir. Hatta tarihi kültürel miras eğitimi ile teknoloji tasarım dersinin ilişkilendirilmesinden yola çıkarak bu derste öğrencilere tarihi kültürel miras öğeleri ile ilgili gibi üç boyutlu etkinlikler yaptırılabilir.
- Diğer derslerde de tarihi kültürel miras eğitimi şu şekillerde verilebilir. Türkçe dersinde sınıf dışı etkinlik olarak bulunulan ildeki bir tarihi kültürel miras alanına gezi düzenlenip burada kitap okuma ya da o yerle ilgili bir hikâye yazma gibi bir etkinlik düzenlenebilir. Müzik dersinde ise sınıf koroları ya da müzik grupları bu mekânlarda konser verebilir. Bu konseri mekânın tanıtılması amacıyla verildiği belirtilerek öğrencinin ilgisini mekâna çekebiliriz. Diğer her türlü dersle bu mekânlar ilişkilendirilip aynı amaç etrafında etkinlikler yapılabilir.
- Öğrenciyi araştırmaya yönlendirmek için sınıftaki herkese kendi seçeceği bir tarihi kültürel miras ögesi hakkında proje ödevi hazırlamaları ve bunu sunmaları istenebilir.

KAYNAKÇA

- Akay, A.S. (2006). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Tarih Araştırmalarında Kaynak Olma Özelliği. *Milli Folklor Dergisi*, 70.
- Aksakal, N.(2006). *Buldan Evleri*. Buldan Sempozyumu Bildiriler Kitabı. (951-955).
- Aksoy A. ve Enlil Z. (2012). Kültürel Miras Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar. A. Aksoy ve D. Ünsal. (Editörler). *Kültürel miras yönetimi*. Birinci Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları. 2-28.
- Altay, E. (1971). *Yeni Sosyoloji* (16. Basım), Ankara: Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu Yayınları.
- Arıkan, İ. (2012). *İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Kültürel Miras İle İlgili Başarı Düzeyleri Ve Tutumlarının Bazı Değişkenlerle İncelenmesi: Adıyaman örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adıyaman.
- Arıkan, İ. ve Doğan, Y. (2013). İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Kültürel Mirasla İlgili Başarı Düzeyleri ve Tutumlarının Bazı Değişkenlerce İncelenmesi (Adıyaman Örneği). *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Sayı: 6.
- Arslanoğlu, İ. (2000). Kültür ve Medeniyet Kavramları. *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, sayı:15. 243-255.
- Artun, E. (2005). *Popüler Türk Kültürünün Dünya Kültürlerine Etki Ve Katkısı*. Uluslararası VI. Türk Kültürü Kongresi, Ankara, 03.12.2016 tarihinde <http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/50.php> adresinden alınmıştır.
- Asatekin, N. G. (2004). *Kültür ve Doğa Varlıklarımız Neyi, Niçin, Nasıl Korumalıyız?*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Aslan, E. ve Çulha B. (2008). “Kimiz Biz” Türkiye’deki İlköğretim Okullarında “Ulusal Kimlik” ve “Kültürel Miras Eğitimi”, M. Safran ve D. Dilek. (Editörler). *21. Yüzyılda Kimlik, Vatandaşlık ve Tarih Eğitimi*, İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi. 131-133.
- Aslan, Z. & Ardemagni, M. (2006). *Introducing young people to the protection of heritage sites and historic sites*. Erişim Tarihi: 12.12.2016. http://www.iccrom.org/ifrcdn/pdf/ICCROM_09_ManualSchoolTeachers_en.pdf.
- Avcı, M. ve Memişoğlu, H. (2016). Kültürel Miras Eğitimine İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri. *İlköğretim Online*, 15(1).
- Aygün, M. (2011). Kültürel mirası korumada katılımcılık. *Vakıflar Dergisi*, 35, 191-213.
- Barker, C. (2008). *Cultural studies: Theory and practice* (3rd ed.). London: Sage.
- Başar, E. (1994), *Eğitim Sosyolojisi*, Samsun: Eser Matbaası.

- Bean, G. (1999). *Eskiçağda Güney Kıyıları*. (Çev. İ. Delemen ve S. Çokay). İstanbul: Arion Yayınevi.
- Beyazıt, M. (2009). Yok Olan Kültür Varlıklarımızdan Denizli'deki Kurşunluoğlu Konağı. *Bellekten-Türk Tarih Kurumu*, 73(268).
- Bıyıklı, S. G. (2010). *Representation of Cultural Heritage in Textbooks: Examination of the Illustration in the 4th and 5th Grade Social Studies Textbooks (1974-2009) in Turkey*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Koç Üniversitesi, İstanbul.
- Boland, B. M. (1992). *Teaching With Historical Places: Heritage Education And National Register Of Historic Places*. CRM: Teaching With Historic Places 15/1. p.6. Erişim Tarihi: 26.04.2017 <http://npshistory.com/newsletters/crm/crm-v15n1.pdf>
- Bostancı, N. (2002). Toplum ve Kültür (2. Bölüm). İ. Sezal (editör). *Sosyolojiye Giriş*, (1.Basım), Ankara: Martı Yayınevi.
- Bozkurt, V. (2015). *Değişen Dünyada Sosyoloji: Temeller, Kavramlar, Kurumlar* (on ikinci baskı). Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K. E., Akgün, E. Ö., Karadeniz, Ş. Ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Creswell, John W. (2013). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among five Traditions, Third Edition*. Sage Publications, London.
- Çankaya, E. (2006). *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzecilik Bağlamında Korunması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzecilik Anabilim Dalı, İstanbul.
- Çeçen, A. (1984). *Kültür ve Politika*. İstanbul: Hil.
- Çengelci, T. (2012). Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Somut Olmayan Kültürel Mirasın Yeri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 25(1). 185-203.
- Çepni, S. (2010). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Trabzon: Akademi Kitabevi.
- Çulha, B. (2006-2007). *Uluslararası Mevzuatlar Işığında Türk Eğitim Sisteminde Kültürel Miras ve Koruma: Genel Değerlendirmeler ve Öneriler*. Erişim Tarihi: 27.04.2017 http://www.kumid.net/euproject/uzmanlar_raporu.html
- Çulha Özbaş, B. (2009). İlköğretim Sosyal Bilgiler Derslerinde Kültürel Miras Eğitimi. M. Safran. (Editör). *Sosyal Bilgiler Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi. 702-718.
- Çulha Özbaş, B. (2014). İlköğretim Sosyal Bilgiler Derslerinde Kültürel Miras Eğitimi. M. Safran. (Editör). *Sosyal Bilgiler Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi. 743-762.
- Darçın Şahin, İ. (2010). *Yerel Kültür Mirasının Dijitalleştirilmesi ve Halk Kütüphaneleri: Yalova Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilgi Ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı. Ankara.

- Demir, N. (2004). *Birey, Toplum, Bilim: Sosyoloji Temel Kavramlar*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Demir, N. (2009). Türk Tarihinin ve Kültürünün Kaynağı Olarak Kaya Üzeri Resimler (Petroglifler) ve Yazılar. *Zeitschrift für die Türken/Journal of World of Turks*, 1(1), 5-19.
- Deveci, H. (2009). Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürden Yararlanma: Öğretmen Adaylarının Kültür Portfolyolarının İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 8 (28). 1- 19.
- Deveci, H. ve Selanik Ay, T. (2011). Sosyal Bilgiler dersinde yerel toplum çalışmalarından yararlanma: Bir eylem araştırması. *Journal of Social Studies Education Research*, 2(1), 83-115.
- Doğaner, S. (2001). Türkiye'nin Turizm Coğrafyası. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Dönmez, C. ve Yeşilbursa, C.C. (2014). Kültürel Miras Eğitiminin Öğrencilerin Somut Kültürel Mirasa Yönelik Tutumlarına Etkisi. *İlköğretim Online*, 13 (2), 425-442.
- Durant, Will. (1978). *Medeniyetin Temelleri*. (Çev. Nejat Muallimoğlu). İstanbul: Erguvan yayınları.
- Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi III*, (1997). Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Endresen, K. (1999). *Sustainable tourism and cultural heritage, "A review of development assistance and its potential to promote sustainability"*. NWHO.<http://documents.worldbank.org/curated/en/551751468176048723/pdf/369931culture0fulltext.pdf>
- Erdur, O. ve Duru, G. (2013). *Arkeoloji: Niye? Nasıl? Ne için? Türkiye'de Halkın Arkeolojiye Bakışı Ve Eğitim Sorunu*. 2. Baskı. İstanbul: Ege Yayınları.
- Erlanson, D. A., Harris, E.L., Skipper, B. L. and Allen, S. T. (1993). *Doing naturalistic inquiry: A guide to methods*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Europa Nostra. (2004). *Heritage and education: A European Perspective*. The Hague Forum 2004. Web: <http://www.europanostra.org/documents/> adresinden 26.11.2016 tarihinde alınmıştır.
- Ferguson, R. and Pye, E. (2004). *Our students and ourselves: Approaching a course design*. ICCROM. Web: http://www.iccrom.org/eng/02info/en/02_04pdf-pubs_en.shtml, adresinden 26.11.2016 tarihinde alınmıştır.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-Hill.
- Garci, J. and Michaelis, J.U. (2001). *Social Studies For Children: A Guide To Basic Instruction*. London: Apersonal Education Press.

- Gökkaya, A.K. ve Yeşilbursa, C.C. (2009). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihi Yerlerin Kullanımının Akademik Başarıya Etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 7(2), 483- 506.
- Güftâ, H. ve Kan, M.O. (2011). İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Dil İle İlgili Kültür Öğeleri Açısından İncelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 8/15. S. 239 – 256.
- Gürkan, B. (2015). Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Somut Olmayan Kültürel Miras Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı. Adana.
- Güvenç, B. (2002). *İnsan ve Kültür* (9. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gökalp, Z. (1997). *Türkçülüğün Esasları* (5. Basım). İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Gökmen, H. (2010 Mart-Nisan). Mimarlık ve Toplum, Mimarlık ve çocuk çalışmaları: Yapılı çevre eğitimi. *Mimarlık Dergisi*, 352.
- Gray, C. (2004). Joining-Up or Tagging on? The arts, cultural planning and the view from the below. *Public Policy and Administration*, 19 (2), 38-49.
- Günay, Ü. (2005). *Din Sosyolojisi*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Harper, M. (2000). Seeing is believing- Teaching with Historic Places field studies. *CRM: Creative Teaching with Historic Places*, 23 (8). Erişim Tarihi: 13.12.2016 <https://www.nps.gov/crmjournal/CRM/v23n8.pdf>
- Harper, M. (1997). *Including historic places in the social studies curriculum*. Erişim Tarihi: 22.11.2016 <http://www.ericdigests.org/1998-2/places.htm>
- Hereduc, (2005). *Heritage in the classroom: A practical manuel for teachers*. <http://schoolweb1.gemeenschapsonderwijs.be:8101/Files/HereducComplete.pdf> Erişim Tarihi:12.12.2016.
- Hunter, K. (2008). *Heritage Education in Social Studies*. Erişim Tarihi: 26.11.2016 <http://www.ericdigests.org/pre-929/heritage.htm>
- Hunter, K. (1992). *Teaching with Historic Places*. <https://www.nps.gov/CRMJournal/CRM/v16n2.pdf> Erişim Tarihi: 05.12.2016.
- Karakuş, C. ve Çağlayan, K. T. (2016). Hayat Bilgisi Öğretim Programında ve Ders Kitaplarında Somut Olmayan Kültürel Mirasın Yerinin İncelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*. 45, (393-405).
- Kolaç, E. 2009. Somut Olmayan Kültürel Mirası Koruma, Bilinç Ve Duyarlılık Oluşturmada Türkçe Eğitiminin Önemi. *Milli Folklor Dergisi*, 21 (82), 19-31.
- Korkmaz, Z. (2005). “Dil Nedir?”. Z. Korkmaz, A. B. Ercilasun, T. Gülensoy, İ. Parlatur, H. Zülfikar, N. Birinci. (Editörler). *Türk Dili ve Kompozisyon*. Ankara: Ekin Kitapevi. 1-46.

- Köşklük Kaya, N. (2013). Mimarlık disiplininin "Halk Mimarisi ve Somut Olmayan Kültürel Miras" Bağlamında Halkbilimi Disiplini ile İlişkisi. *Bilim ve Kültür Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, (01), 126-140.
- Külçü, T. (2015). Kültürel Miras Kavramının Eğitim Açısından Önemi. *Akademia Disiplinler arası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*. 1 (1), 27-32.
- Lester, S. (1999). *An Introduction To Phenomenological Research*. Taunton, UK: Stan Lester Developments.
- Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage
- Mejuyev, V. (1987). *Kültür ve Tarih*. (çeviren: S. H. Yokova). Ankara: Başak Yayınları.
- MEB, (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Kılavuzu (6-7.sınıflar)*, MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara.
- MEB, (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Kılavuzu (4-5. Sınıflar)*, MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara.
- Miles, M. B. & Huberman A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Öcal, T. (2014). *Somut Olmayan Kültürel Miraslarımızdan Halıcılığın Niğde'de Yaşatılıp Sürdürülebilirliği*, Coğrafyacılar Derneği, Coğrafyacılar Derneği Uluslararası Kongresi Bildiri Kitabı, 4-6 Haziran 2014/ Sıtkı Koçman Üniversitesi. Muğla.
- Öcal, T (2016). Necessity of Cultural Historical Heritage Education in Social Studies Teaching. *Creative Education*, 7/3.
- Öcal, T. ve Mustak, S. (2016). *Kültürel Coğrafyada Türk Kültür Miraslarından Demircilik Sanatının Niğde'de Yaşatılıp Sürdürülebilirliği*. Gaziantep / Nizip II. Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Eğitim ve Sosyal Bilimler Sempozyumu. E kitap. Pegem Akademi Yayınları. Ankara.
- Özbaş, B. (2012). İlköğretim Sosyal Bilgiler Derslerinde Kültürel Miras Eğitimi. M. Safran (Editör). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özdoğan, M. (2001). *Türk Arkeolojisinin Sorunları ve Koruma Politikaları*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Özkalp, E. (2005). *Sosyolojiye giriş* (13. Basım). Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları.
- Özlem, D. (2000). *Kültür Bilimleri ve Kültür Felsefesi*. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Öztürk, C. (2015). Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinler Arası Bir Bakış. C. Öztürk (Editör). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi. (1-31).
- Öztürk, C., Keskin, S. C. ve Otluoğlu, R. (2002). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller* (1-25). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Patrick, J.J. (1989). Heritage education in the school curriculum. *ERIC ED 315 333*. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED315333.pdf> erişim tarihi: 27.11.2016.

- Patton, M. Q. (1987). *How To Use Qualitative Methods In Evaluation*. Newbury Park, CA: Sage.
- Prott, L.V. & Patrick, J.O. (1992). *Cultural heritage or cultural property?* <https://doi.org/10.1017/S094073919200033X> Erişim Tarihi: 12.12.2016
- Safran, M. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretimine Bakış. B. Tay ve A. Öcal (Editörler). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayınları. (1-18).
- Selanik, Ay T. ve Deveci, H. (2011). Sosyal Bilgiler Dersinde Yerel Toplum Çalışmalarından Yararlanma: Bir Eylem Araştırması. *Journal of Social Studies Education Research*, Cilt:2 Sayı:1, (83-115)
- Sertkaya, K. B. (2010). *İlköğretim İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Kültür Aktarımı ve Kültürel Kimlik Geliştirme*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Sidekli, S. ve Karaca, L. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel, Kültürel Miras Ögelerinin Kullanımına İlişkin Öğretmen Adayı Görüşleri. *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, S.5: 20-38.
- Smith, G.S., Messenger, P.M. and Soderland, H.A. (2010). *Heritage Values In Contemporary Society*. Walnut Creek, California: Left Coast Press Inc.
- Sokal, M.P. (2006). The U.S. Legal Response To The Protection Of The World Cultural Heritage. In N. Brodie, M. M. Kersel, C. Luke, K. W. Tubb (Editors). *Archaeology, Cultural Heritage, And The Antiquities Trade*. Gainesville, FL: University Press of Florida. (36-67).
- Soldier, L. L. 2002. Making Anthropology a Part of the Elementary Social Studies Curriculum. M. E. Haas & M. A. Laughlin (Editors). *Meeting the Standards Social Studies Readings for K-6 Educators*. Washington, DC: National Council for the Social Studies. (12-14).
- Sözen, S. (2013). *A Phenomenological Study on Incorporating the History of Mathematics into Teaching from the Perspective of Primary and Mathematics Teachers*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. (23,24).
- Sözer, E. (2008). Sosyal Bilgiler Dersinin Tanımı, Kapsamı Ve İlköğretim Programındaki Yeri. Ş. Yaşar. (Editör). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları. (41-55)
- Sözer, E. (1998). Sosyal Bilimler Kapsamında Sosyal Bilgilerin Yeri ve Önemi. Can, G. (Editör). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Eskişehir: Açık öğretim Fakültesi Yayınları.
- Şimşek, G., Acar, E., Atalan Çayırmezmez, E. ve Elitok Kesici, E. (2013). Exploring The Role of the City As A Learning Environment for Heritage Education. *METU JFA*. Doi: 10.4305. (30/2) 105-135.
- Taylor, K. (2004). Cultural Heritage Management: A Possible Role for Charters and Principles in Asia. *International Journal of Heritage Studies*, 10(5), 417- 433.

- T.C.K.B. (1935), *Antikiteler ve Tarihi Eserlerden Derslerde Nasıl İstifade Edileceği Hakkında Andıç*, İstanbul: Devlet Basımevi.
- TDK (Türk Dil Kurumu). (2011). <http://tdkterim.gov.tr/bts/> adresinden 20 Ekim 2011 tarihinde alınmıştır.
- Turhan, M. (2002). *Kültür Değişmeleri*. İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- Tümertekin, E. ve Özgüç, N. (1997). *Beşeri Coğrafyada İnsan Kültür Mekân. Çantay Kitapevi*. İstanbul.
- Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe Sözlük*. (10. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Ulçay, S., Kurt, O., Akçora, C.M ve Öztürk, M. (2012). Environmental Monitoring In The Kaklik Cave (Denizli, Turkey). *Scientif Research*. 4/3.
- Ulusoy, K. (2009). Sosyal Bilgiler dersi kültür ve miras öğrenme alanının işlenişinin 4. ve 5. sınıf öğrencileri tarafından değerlendirilmesi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*. 18. Sayı. Erişim Tarihi: 02.12.2016 <http://www.akademikbakis.org/eskisite/18/11sosyal.pdf>
- UNESCO, (1982). *Mexico City Declaration on Cultural Policies*. Erişim Tarihi: 05.12.2016 http://portal.unesco.org/culture/en/files/12762/11295421661mexico_en.pdf/mexico_en.pdf
- UNFPA, (2011). *State of World Population 2011, People and Possibilities in a World of 7 billion*, <https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/EN-SWOP2011-FINAL.pdf> Erişim Tarihi: 21.05.2017.
- Uygur, N. (2006). *Kültür Kuramı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ünlü, İ. (2012). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin kültür algılarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 77-92.
- Yalçınkaya, E. (2015). Pre-service Teachers' Views on Intangible Cultural Heritage and its Protection. *Anthropologist*, 22(1), 64-72.
- Yanbastı, G. (1996). *Kişilik Kuramları* (2. Baskı). Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları. 53, 170-252.
- Yeşilbursa, C. C. (2008). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihi Yerlerin Kullanımı. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 23/23, 209-222.
- Yeşilbursa, C.C. & Barton, K.C.(2011). Preservice Teachers' Attitudes Toward the Inclusion of "Heritage Education" in Elementary Social Studies. *Journal of Social Studies Education Research*. 2(2), 1-21.
- Yeşilbursa, C.C. ve Uslu, S. (2014). Türk ve Amerikan Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kültürel Miras Eğitimine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması. *TURKISH STUDIES International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 9/8. 879-891.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Zimalzok, C. E. & Stansfield, C. A. J. (1983). *The Human Landscape, Geography and Cultural*. Ohio.

Wilhelm, N. (2004). *Voyage to the heart of the heritage: Our heritage explained to children*. Heritage and education: A European Perspective, The Hague Forum 2004. <http://www.europanostr.org/documents/adresinden> 30.11.2016 tarihinde alınmıştır.

http://www.pamukkale.gov.tr/www/resimler/orjinal/images/UNESCO_Dunya_Miras_Listesinde_Denizli.pdf

<http://www.pamukkale.gov.tr/tr/Kultur-Turizmi-Denizli/Tarihi-Pazar-Yerleri>

<http://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/denizli/gezilecekyer/tarihi-kaleici-carsisi>

<http://www.denizli.gov.tr/dokumacilik>

<http://www.buldan.gov.tr/buldan-bezi>

<http://www.denizli.gov.tr/etnografya-muzesi>

<http://www.pamukkale.gov.tr/tr/Kultur-Turizmi-Denizli/Kazi-Calismasi-Yapilan-Hoyukler>

<http://www.beycesultan.org/>

http://denzililisesi.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/20/01/967315/icerikler/denizli_lisesi-tarihcesi_30665.html?CHK=4892953ebc128e7fa341af7744fc7043

<http://www.denizli.gov.tr/laodikya>

<http://www.denizli.gov.tr/pamukkale-hierapolis-arkeoloji-muzesi>

<http://www.buldan.gov.tr/buldan-evleri>

<http://www.denizli.org/keloglan-magarasi/>

<http://www.denizli.gov.tr/kaklik-magarasi>

<http://hamamlar.com/denizli-germiyanogullari-tarihi-vakiflar-hamami-2.html>

<https://www.turkcebilgi.com/akhan>

EKLER

Ek 1. Araştırma İzni

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 16605029/745.01.01/12898812
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı İzin

15/11/2016

VALİLİK MAKAMINA

İlgi :Ömer Halisdemir Üniversitesi Rektörlüğünün 02/11/2016 tarih ve 1802 sayılı yazıları.

Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Dalı yüksek lisans öğrencisi Seher MUSTAK "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Tarihi Kültürel Miras Eğitimine İlişkin Görüşleri (Denizli Şehri Örneği)" konulu tez çalışmasına yönelik hazırlanmış olduğu anket/ölçek formlarını İlgi yazı gereği Müdürlüğümüze bağlı Merkezefendi ve Pamukkale ilçelerinde bulunan temel eğitim kurumlarında uygulamak istemektedir.

Yukarıda adı geçen müracaatlar ile ilgili (Lisans/Lisansüstü/Doktora) öğrencileri ve Öğretim Görevlilerinin ilgi yazıları ekinde belirtmiş oldukları okullarda, (Ortaöğretim/İlköğretim/Okulöncesi) konuları ile ilgili anket çalışmalarının "Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri" Genelgesinde belirtilen esaslar gereğince; Okul ve kurumların eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde 2016/2017 eğitim-öğretim yılı içerisinde uygulamaları Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Olularınıza arz ederim.

Mahmut OĞUZ
Millî Eğitim Müdürü

Güvenli Elektronik İmza
Aşlı İle Aynıdır
16.11.2016
Mahmut TOK
Memur

OLUR
15/11/2016
Ali ŞANLIER
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Kurumunuzca Müdürlüğümüzden talep edilen araştırma isteklerine ait Makam Onayı ve Müdürlüğümüzce Onay verilen anket formları ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Ali ŞANLIER
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-Anket Formları

Sırapıklar Mah. Saltak Cad. No: 76 20100/DENİZLİ
Elektronik Ağ : <http://denizli.meb.gov.tr>
e-posta: strateji20@meb.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin
Telefon
Belgegeçer

R.ÇAN - Memur / S.GELMİŞ -Şef
(0 258) 265 55 54 dahili 109-106
(0 258) 265 01 69

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden b927-ab2a-37db-8982-c7c3 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 2. Görüşme Formu

Araştırma Sorusu:

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitimine ilişkin görüşleri nelerdir?

Okul:

Tarih ve saat:

Görüşmeci:

GİRİŞ

Merhaba, ben Seher MUSTAK. Ömer Halisdemir Üniversitesi'nde yüksek lisans öğrencisiyim. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitimine ilişkin görüşleri hakkında araştırma yapıyoruz ve sizinle tarihi kültürel miras eğitimi ile ilgili olarak görüşmek istiyoruz. Bu görüşmede amacımız, sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitimine ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Öğretmenlerle görüşme yapıyoruz, çünkü öğretmenleri, bu konu hakkında bilgi sahibi olan bireyler olarak görüyoruz. Bu çalışmada ortaya çıkacak sonuçların, Türkiye'deki sosyal bilgiler dersinde verilen tarihi kültürel miras eğitiminin niteliğinin artırılmasına katkıda bulunacağını ümit ediyoruz. Bu nedenle sizin, tarihi kültürel miras eğitimi ile ilgili görüşlerinizi öğrenmek istiyoruz.

- Bana görüşme sürecinde söyleyeceklerinizin tümü gizlidir. Bu bilgileri araştırmacıların dışında herhangi bir kimsenin görmesi mümkün değildir. Ayrıca, araştırma sonuçlarını yazarken, görüştüğüm bireylerin isimlerini kesinlikle rapora yansıtmayacağım.
- Başlamadan önce, bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?
- Görüşmeyi izin verirseniz yazılı olarak kaydetmek istiyorum. Bunun sizce bir sakıncası var mı?
- İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

GÖRÜŞME SORULARI

1. Tarihi kültürel miras öğeleri neleri kapsamaktadır?
2. Tarihi kültürel miras eğitiminin sosyal bilgiler eğitimi ile ilişkisi hakkında neler düşünüyorsunuz?
3. Tarihi kültürel miras eğitimi konusuna sosyal bilgiler programında yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz? Neden?
4. Sosyal bilgiler dersinde tarihi kültürel miras eğitimi hangi yöntem ve teknikler kullanılarak anlatılabilir?
5. Sosyal bilgiler dersinde tarihi kültürel miras eğitim verilirken hangi sorunlarla karşılaşıyorsunuz?
6. Tarihi kültürel miras eğitimi hangi derslerde verilmelidir? Neden?
7. Sizce Denizli ilinin tarihi kültürel miras öğeleri nelerdir?

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Seher MUSTAK
Doğum Yeri ve Tarihi : Kale, 1993
Medeni Hali : Bekâr
İletişim Bilgileri : seher_mustak_1993@hotmail.com
0553 140 26 62 (GSM)

EĞİTİM

2007-2009 Aydın Söke Hilmi Fırat Anadolu Lisesi
2009-2011 Denizli Kale Ethem Özsoy Çok Programlı Lisesi
2011-2015 Niğde Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana
Bilim Dalı
2015-2017 Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal
Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı

YABANCI DİL

İngilizce YÖKDİL: 71,25

YAYINLARI

Bildiriler

1. Öcal, T. ve Mustak, S. (2016). Kültürel coğrafyada Türk kültür miraslarından demircilik sanatının Niğde'de yaşatılıp sürdürülebilirliği. II. Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Eğitim ve Sosyal Bilimler Sempozyumu. 5-7 Mayıs 2016. Sözlü Bildiri. Gaziantep.
2. Öcal, T. ve Mustak, S. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla diğer öğretmen adaylarının Niğde'nin tarihi kültürel mirasıyla ilgili farkındalık düzeylerinin karşılaştırılması. V. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu. 28-30 Nisan 2016. Sözlü Bildiri. Denizli.

